

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т.Г.ШЕВЧЕНКА
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 11 КЛАСІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ
СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ З ВИКОРИСТАННЯМ МОБІЛЬНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ**

Спеціальність 014 Середня освіта

(Українська мова і література.

Англійська мова)

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Освітній ступінь «МАГІСТР»

Виконав:

студент 2 курсу, групи МУА23

Лосєв Микита Андрійович

Науковий керівник:

канд.пед.наук, доцент

Городнича Лариса Віталіївна

Чернігів – 2023

Роботу подано до розгляду «__» _____ 20__ року

Студент

(підпис)

Микита ЛОСЄВ

(прізвище та ініціали)

Науковий керівник

(підпис)

Лариса ГОРОДНИЧА

(прізвище та ініціали)

Рецензент

(підпис)

Оксана БИКОНЯ

(прізвище та ініціали)

Кваліфікаційна робота розглянута на розширеному засіданні кафедри іноземних мов та кафедри української мови і літератури

протокол № __5__ від «_7» грудня 2023 року

Студентка допускається до захисту роботи в екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри іноземних мов,

гарант освітньої програми

(підпис)

Лариса ГОРОДНИЧА

(прізвище та ініціали)

Завідувач кафедри

української мови і літератури

(підпис)

Тетяна ХОМИЧ

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНВИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 11 КЛАСІВ З ВИКОРИСТАННЯМ МОБІЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	10
1.1 Зміст формування лексичної компетентності учнів 11 класів.....	10
1.2 Психолого-педагогічні передумови формування в учнів 11 класів англомовної лексичної компетентності.....	19
1.3 Роль використання мобільних технологій у процесі формування в учнів 11 класів англомовної лексичної компетентності.....	26
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1.....	32
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 11 КЛАСІВ З ВИКОРИСТАННЯМ МОБІЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	34
2.1 Організація процесу формування в учнів 11 класів англомовної лексичної компетентності.....	34
2.2 Комплекс вправ для формування англомовної лексичної компетентності учнів 11 класів з використанням мобільних технологій..	45
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.....	57
РОЗДІЛ 3 ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 11 КЛАСІВ З ВИКОРИСТАННЯМ МОБІЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	59
3.1 Організація та проведення експериментального дослідження.....	59

3.2 Статистична обробка та інтерпретація результатів експерименту.....	66
3.3 Методичні рекомендації щодо організації процесу формування англомовної лексичної компетентності учнів 11 класів з використанням мобільних технологій.....	67
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3.....	70
ВИСНОВКИ.....	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	75

ВСТУП

У сучасному світі прогрес мобільних технологій тісно пов'язаний з перспективами у сфері освіти, особливо в контексті вивчення іноземних мов. Завдяки стрімкому розвитку технологій виникла концепція "мобільного навчання", яке стає все більш популярним, особливо в умовах глобалізації та інтернаціоналізації освіти. У зв'язку з цим вчителі іноземних мов постійно повинні переглядати педагогічні методи, форми та підходи до навчання.

Вивчення англійської мови за допомогою мобільних пристроїв (Mobile-Assisted Language Learning - MALL) представляє собою важливий аспект мобільного навчання. Цей підвид навчання вже протягом кількох десятиліть привертає увагу дослідників, оскільки вважається перспективним методом вивчення мови у будь-якому місці та часі. Технологія вивчення англійської за допомогою мобільних пристроїв охоплює організацію автономного та персоналізованого навчального процесу. Учні використовують мобільні пристрої для розвитку та удосконалення мовних та мовленнєвих навичок через синхронну та асинхронну комунікацію, а також для формування соціокультурних та міжкультурних компетентностей. Мета - використовувати іноземну мову як засіб спілкування в різних соціально-побутових та професійних сферах.

Актуальність. Англійська мова внесла дуже вагомий внесок в розвиток міжнародної комунікації, як побутової, так і ділової. Без сумнівів можна назвати її мовою технологій, мистецтва та науки, оскільки це неодноразово підтверджується фактами: більше половини населення обирає англійську мову як мову листування; майже 85% контенту в мережі Інтернет представлено саме англійською мовою. Велика кількість наукових статей, різного роду документів, літературних творів та навіть звичайних інструкцій подано саме англійською мовою.

Одним із найважливіших аспектів мови, які потрібно освоїти є формування англомовної лексичної компетентності. Багато років різні вчені-філологи, науковці та методисти, як вітчизняні, так і зарубіжні, намагаються створити універсальні методики вивчення англійської мови, методи підвищення зацікавленості учнів та шляхи формування англомовної лексичної компетентності, проте це питання й досі залишається актуальним.

Проаналізувавши науково-педагогічну літературу, можна стверджувати, що ця проблема є багатоаспектна і є предметом дослідження багатьох наук.

В ряді наукових досліджень можна відзначити тенденцію до глибокого аналізу багатогранної природи поняття "іншомовна компетентність" та використання мобільних технологій у процесі її формування. Серед вчених, які приділяють увагу цьому аспекту, зазначаються С.Ю. Ніколаєва, Ю.П. Федоренко, П. Нейшн та інші. Структурі та етапам формування іншомовної лексичної компетентності присвятили свої дослідження С.В. Смоліна та О.Б. Бігич. Особливу увагу до ролі сучасних технологій у навчанні приділяла О.М. Альошина.

Питаннями навчання лексичних одиниць, формування лексичних навичок та лексичної компетентності в цілому займалися такі вчені, як Л.Банкевич, О.Б.Бігич, С.Ю.Ніколаєва, М.Левіс, R.Carter, R.Ellis, L.Taylor та багато інших.

Незважаючи на велику кількість наукових робіт, все ж таки залишається ще багато актуальних питань.

Об'єкт дослідження - процес формування англомовної лексичної компетентності в учнів 11 класів в закладах загальної середньої освіти.

Предмет дослідження - методика формування англомовної лексичної компетентності в учнів 11 класів з використанням мобільних технологій.

Мета роботи - теоретично обґрунтувати необхідність використання мобільних технологій у процесі формування англомовної лексичної компетентності учнів 11 класів, розробити методику формування англомовної лексичної компетентності учнів 11 класів з використанням мобільних технологій та експериментально перевірити її ефективність.

Відповідно до мети, визначено наступні **завдання дослідження**:

- розкрити зміст формування англомовної лексичної компетентності учнів 11 класів;
- дослідити психологічні особливості формування англомовної лексичної компетентності учнів 11 класів;
- обґрунтувати переваги застосування мобільних технологій у процесі формування англомовної лексичної компетентності учнів 11 класів на уроках англійської мови;
- описати процес організації навчання лексики англійської мови в 11 класах з використанням мобільних технологій;
- розробити комплекс вправ з використанням мобільних технологій для формування англомовної лексичної компетентності учнів 11 класів;
- організувати та провести експериментальну перевірку ефективності методики формування англомовної лексичної компетентності учнів 11 класів з використанням мобільних технологій;
- проаналізувати та узагальнити результати дослідження;
- розробити методичні рекомендації щодо ефективної організації процесу формування англомовної лексичної компетентності учнів 11 класів з використанням мобільних технологій.

З метою вирішення поставлених завдань застосовувались такі **методи дослідження**: аналіз, синтез та узагальнення даних, метод есперименту, порівняльний та описовий метод.

Наукова новизна роботи полягає у здійсненні комплексного дослідження переваг, недоліків та впливу мобільних технологій на розвиток англомовної лексичної компетентності учнів 11 класів на уроках англійської мови.

Практичне значення роботи полягає у розробці комплексу вправ з використанням мобільних технологій та укладанні методичних рекомендацій щодо ефективної організації процесу формування англомовної лексичної компетентності учнів 11 класів з використанням мобільних технологій.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів та висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаної літератури.

У **вступі** обґрунтовується актуальність теми роботи, об'єкт, предмет, мета та завдання, вказуються застосовані методи дослідження, визначається наукова новизна роботи та її практичне значення.

Перший розділ присвячено розгляду теоретичних основ формування англомовної лексичної компетентності учнів 11 класів. У ньому розглядаються зміст формування лексичної компетентності учнів 11, психолого-педагогічні передумови формування в учнів 11 класів англомовної лексичної компетентності, переваги використання мобільних технологій у процесі формування в учнів 11 класів англомовної лексичної компетентності.

У **другому розділі** представлено методику формування англомовної лексичної компетентності учнів засобами мобільних технологій: розглянуто етапи організації процесу формування в учнів 11 класів англомовної лексичної компетентності, представлено комплекс вправ для формування англомовної лексичної компетентності учнів 11 класів засобами мовної гри за темою «Travelling and Hobbies».

У третьому розділі описано організацію та хід проведення експериментальної перевірки ефективності розробленої методики, а також сформульовано методичні рекомендації щодо організації процесу формування англомовної лексичної компетентності учнів 11 класів за допомогою мобільних технологій. У висновках підбиваються підсумки наукового дослідження.

Результати наукового дослідження були апробовані та представлені на Міжнародній науково-практичній конференції “Культуромовна особистість фахівця у XXI столітті (присвячена 300-річчю від дня народження Григорія Сковороди)” 8-9 грудня 2022 року, на Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих науковців і студентів «Сучасна освіта: перспективи розвитку» 28 березня 2023 року.

Публікації. Основні наукові положення й результати дослідження викладено у тезах «Переваги використання мобільних технологій у процесі формування англомовної лексичної компетентності учнів 11 класів», які опубліковано в збірнику “Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих науковців та студентів” (28 березня 2023 рр.). Чернігів : НУЧК імені Т.Г. Шевченка, 2023. – С. 66 – 67.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 11 КЛАСІВ З ВИКОРИСТАННЯМ МОБІЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

1.1 Зміст формування лексичної компетентності учнів 11 класів

Вивчення будь-якої іноземної мови, безперечно, є складним та тривалим процесом. Цей шлях вимагає від особи не лише освоєння правил читання, усвідомлення базових граматичних норм, розвитку фонетичних навичок та запам'ятовування сталих висловів чи фразових дієслів. Тому ті, хто вирішив досягти високого рівня володіння певною іноземною мовою, повинні розвивати різні іншомовні компетентності. Ці навички допомагають учасникам комунікації вільно використовувати мову та впевнено вибирати відповідні вирази в реальних ситуаціях. [2].

Згідно з "Словником української мови", термін "компетентність" має два тлумачення: 1) Компетентний як прикметник Особа, яка має достатні знання в певній галузі; добре орієнтований, обізнаний, тямущий. 2) Особа, яка має добре обізнаність чи кваліфікацію в певній справі

Компетентність як іменник: Знання, кваліфікація або експертиза в якій-небудь галузі.

Отже, компетентність може означати як особисті якості людини, яка володіє високим рівнем знань у конкретній області, так і самі знання чи експертизу у певній сфері.

Словник Merriam-Webster визначає термін "компетентність" як якість або стан володіння достатніми знаннями, судженнями, вміннями, які є необхідними для виконання певної дії, обов'язку відносно певної ситуації чи предмету [4]. Це визначення підкреслює важливість наявності адекватних знань та навичок для ефективного виконання конкретних завдань чи обов'язків у конкретних обставинах. Компетентність означає

здатність діяти ефективно та відповідально в рамках конкретного контексту.

Михайло Андрійович Леонтіан визначає сутність компетентності як результат успішного набуття ряду вмінь, де ключову роль відіграють особистісні якості особи, такі як творчість, ініціативність і відповідальність. За думкою цього вченого, наявність компетентності визначається здатністю особи утримувати самоконтроль і ефективно орієнтуватися в непередбачених ситуаціях, базуючись на індивідуальних особливостях характеру. Це досягається перетворенням якісних знань і навичок у якісне виконання поставлених завдань. [7, с. 1–3].

У своїй промові відомий соціолог і консультант Ради Європи з питань освіти, В. Гутмакер, розглядав різні підходи до розуміння компетенцій. Він висловив думку, що суть поняття "компетентність" відображає більше "вмію практично" ніж "знаю теоретично". [8 с. 10–12].

Отже, сучасні педагоги та викладачі все більше акцентують увагу на компетентнісному підході в освіті. Це обумовлено тим, що такий метод спрямований на нестандартне засвоєння інформації, а також на розвиток умінь впевнено діяти та вирішувати проблеми в непередбачуваних життєвих ситуаціях, включаючи взаємодію з членами суспільства і вирішення особистих чи професійних завдань.

Поняття іншомовної лексичної компетентності виявляється комплексним, оскільки включає як лінгвістичні, так і нелінгвістичні (психологічні, соціологічні, культурологічні) аспекти. Ретельний аналіз цього терміну та розкриття його різносторонньої суті стали об'єктом досліджень багатьох мовознавців, методистів і педагогів, зокрема таких, як С.Ю. Ніколаєва, Ю.П. Федоренко, I.S.P. Nation та інші. [11].

Лексика в системі мовних засобів є необхідною ланкою, яка утворює цілісні змістовні зв'язки. Термін "лексика" визначає сформований словниковий запас конкретної мови, включаючи її окремі сфери чи

діалекти. Оволодіння лексиною при вивченні іноземних мов має системоутворююче значення, оскільки вона є ключовим компонентом для отримання навичок ефективного висловлювання, читання, слухання і письма. Лексика тісно пов'язана з фонетикою і граматиною. Вивчаючи різні аспекти мови, доцільно приділяти особливу увагу словниковому запасу, оскільки на початковому етапі можна використовувати окремі слова, не обов'язково володіючи глибокими знаннями граматики. Проте для повноцінного спілкування необхідна взаємодія всіх вищезгаданих компонентів.

Так, I.S.P. Nation вніс важливий внесок у розуміння іншомовної лексичної компетентності, розглядаючи її як комплекс трьох видів знань. Ці види включають: 1) форми (усна, письмова, частини слів); 2) значення (пряме і переносне); 3) використання слів (граматична функція, сполучення слів, обмеження вживання тощо). Такий підхід дозволяє не лише оцінити рівень розвиненості іншомовної лексичної компетентності, але і покращити ефективність методів навчання, спрямованих на розширення словникового запасу. [19].

С.Ю. Ніколаєва розглядає іншомовну лексичну компетентність як складову лінгвістичної (мовної) компетентності. Вона визначає це поняття як здатність особи чітко виражати свої думки, вміння висловлювати їх і розуміти мовлення інших. Ця здатність формується на основі теоретичних знань про систему конкретної мови, таких як граматики, фонетика, орфографія, пунктуація, а також на основі лексичної обізнаності. Такий підхід дозволяє визначити, наскільки ефективно особа володіє словниковим запасом та вміє користуватися ним у практичних комунікативних ситуаціях. [8, с. 15].

Ю.П. Федоренко визначає підгрунтя іншомовної лексичної компетентності як мовний та мовленнєвий компоненти. Мовний компонент включає наявність граматики, фонетичних, графічних та

орфографічних навичок. З іншого боку, мовленнєвий компонент передбачає здатність застосовувати ці навички на варіативно-адаптивному рівні залежно від конкретних умов мовлення. Такий підхід враховує не лише знання правил і структур, але і здатність ефективно застосовувати їх у реальних мовленнєвих ситуаціях. [1].

У "Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти" автори пропонують розуміти лексичну компетентність як знання і здатність використовувати словниковий запас мови, що складається з лексичних і граматичних елементів. Узагальнене визначення іншомовної лексичної компетентності, запропоноване авторами, полягає у здатності особи лаконічно виражати свої думки, вербалізувати ідеї, розуміти мовлення інших. Ця здатність базується на комплексній і динамічній взаємодії відповідних знань, навичок, умінь та лексичної обізнаності.

Розглядаючи компоненти лексичної компетентності більш детально, можна виділити три основні складові: лексична навичка, лексичні знання і лексична усвідомленість. [7].

С.В. Смоліна характеризує лексичну навичку як автоматизовану здатність розуміння та вживання іншомовного лексичного матеріалу на інтуїтивному рівні. Ця навичка забезпечує успішне формування власного мовлення та адекватне сприйняття лексичного виразу мовлення інших, а також взаємозв'язків між словами вивченої мови.

Лексичні знання, за визначенням О.Б. Бігич, є другим невід'ємним компонентом лексичної компетентності. Це відтворення у свідомості людини результатів вивчення лексичної системи іноземної мови як цілісного явища, а також правил її застосування на практичному рівні. [5].

Лексична усвідомленість, як третій складник лексичної компетенції, є частиною загальної лінгвістичної усвідомленості або свідомо-рефлексивного підходу до мовних явищ і мовлення, а також до індивідуального оволодіння іншомовною комунікативною

компетентністю. Це включає в себе усвідомлення учнем процесів формування його лексичної компетентності, опановування іншомовного словникового запасу, створення системи особистих лексичних знань, диференціацію та вживання лексичних одиниць у залежності від контексту, а також усвідомлення та аналіз власних переваг і недоліків в оволодінні та використанні системи лексичних засобів у мовленні.

Для ефективного формування лексичних навичок важливо мати конкретне уявлення щодо етапів роботи над лексичним матеріалом. В дослідженні доцільно визначити й етапи формування лексичної компетентності. [20].

О.Б. Бігич визначає три етапи формування лексичної компетентності:

Етап ознайомлення з новими словами: На цьому етапі відбувається ознайомлення з теоретичними засадами лексичної системи іноземної мови, правилами її використання та семантизація (розкриття значень) лексичних одиниць. Також на цьому етапі демонструються особливості їх використання в реальному часі і просторі.

Етап автоматизації нових лексичних одиниць: На цьому етапі формуються навички автоматизованого використання нових лексичних одиниць на різних рівнях, таких як словоформи, словосполучення, фрази/речення, а також на понадфразовому рівні (діалогічної або монологічної єдності) та мінітексту.

Етап застосування: На цьому етапі розвивається вміння вирішувати комунікативні завдання, використовуючи вивчені лексичні одиниці. Включає в себе виконання мовленнєвих вправ та контроль рівня засвоєння слів. [2, с. 223]

Важливо приділяти особливу увагу вживанню слів в конкретних реченнях, зокрема враховувати їхній контекст. Контекст визначається як сукупність умов і обставин, які оточують конкретне вживання слова чи

висловлення. Без врахування контексту коректне використання лексичної одиниці у процесі спілкування може стати викликом.

Щоб полегшити запам'ятовування та відтворення нових слів, важливо, щоб представлений ряд лексичних одиниць був адаптований до короткочасної пам'яті людини, ідеально б у межах або непомітно перевищував середній обсяг пам'яті. Систематичний підхід і постійне повторення слів також відіграють ключову роль у забезпеченні їхнього ефективного вивчення та використання [22].

Англійська мова, яка має статус міжнародної, протягом кількох століть успішно функціонує у різноманітних сферах сучасності як ефективний інструмент передачі інформації. Мільярди людей з усього світу використовують її на бізнес-зустрічах, конференціях, форумах, політичних переговорах та в ході освітнього процесу з метою налагодження комунікації, розширення зв'язків з іноземними партнерами, зміцнення міжкультурних відносин і набуття іншомовного досвіду.

З цієї причини впровадження комплексної та ефективної системи навчання англійської мови стає актуальною проблемою і важливою місією української школи у XXI столітті. Тут починається формування освічених, компетентних та різнобічно розвинених особистостей, які володіють мовою міжнародного спілкування. Це не лише сприяє їхньому власному розвитку, але й формує гідних представників своєї країни на міжнародній арені. [4].

Державний стандарт базової та повної загальної середньої освіти в Україні передбачає розвиток у учнів соціокультурних, академічних та соціально-психологічних здібностей, а також умінь і навичок застосування отриманих знань у практичних ситуаціях. Навчальна програма також включає формування ключових і предметних компетентностей, зокрема володіння державною, рідною та іноземними мовами.

Згідно з Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти, існує кілька рівнів володіння англійською мовою – від А1 до С2. Закінчуючи одинадцятий клас, учні повинні досягти рівня В1, який вважається рубіжним. На цьому рівні учень здатний вступати в дискусії, підтримувати розмови на різні теми, висловлювати власні думки за допомогою різноманітних мовленнєвих засобів у неформальних обставинах. Однак можливі труднощі у формулюванні чітких та зрозумілих речень, паузи та помилки під час аргументації тверджень. [14].

Зазвичай однією з головних причин зазначених труднощів є недостатньо сформований або відсутній базовий активний (слова, необхідні для постійного використання під час висловлення думок в усній/письмовій формі, розуміння іноземної мови на слух під час аудіювання) або пасивний (слова, необхідні для коректного сприйняття усної/письмової інформації) лексичний запас. Закінчуючи одинадцятий клас, лексичний мінімум (активний та пасивний запас) учня повинен становити щонайменше 2500 слів. Таким чином, вчитель англійської мови має важливе завдання забезпечення лінгвістичного компонента навчання старшокласників, що включає формування вокабуляру, необхідного для досягнення рівня В1 та успішного складання екзаменів.

Так, становлення іншомовної лексичної компетентності є результатом комплексного підходу, який включає в себе кілька важливих аспектів. Важливим елементом є спеціальні методи та прийоми для ефективного запам'ятовування лексичного матеріалу. Практичне відпрацювання дій зі словами на різних рівнях складності також є важливим компонентом цього підходу.

Лексична стратегія, що об'єднує інтелектуальні прийоми та зусилля для розуміння, запам'ятовування і вживання лексичних знань, допомагає полегшити процес становлення іншомовної лексичної компетентності.

Ціллю навчального плану середньої школи з іноземної мови є не лише навчання самої мови, але й розвиток комунікативних навичок, необхідних для ефективного спілкування на цій мові. Це відзеркалює підхід, спрямований на формування практичних вмінь використовувати мову в різних ситуаціях реального життя.

Ян Ван Ек розглядає комунікативні навички як сукупність часткових або другорядних навичок. Це означає, що розвиток кожної конкретної навички, такої як лексична компетентність, може внести важливий внесок у загальний рівень комунікативних навичок. Лексична компетентність тут розглядається як частина лінгвістичної компетентності та комунікативної компетентності

Лінгвістична компетентність включає в себе глибоке розуміння мовних форм, таких як слова, структури та фрази. Лексична компетентність, зокрема, стосується знання слів і виразів, що використовуються для вираження конкретних ідей та комунікації в різних контекстах

Отже, розвиток лексичної компетентності в контексті комунікативного навчання може сприяти формуванню навичок ефективного спілкування, оскільки учнів будуть мати не лише знання мови, але й здатність використовувати ці знання у практичних ситуаціях.

Ваш висновок відображає правильний підхід до навчання іноземних мов, а саме наголос на розвитку іншомовної лексичної компетентності для забезпечення здатності учнів ефективно спілкуватися в реальних життєвих ситуаціях. Для досягнення цієї мети важливо враховувати різні компоненти іншомовної лексичної компетентності:

1. Мовна компетентність: Це включає знання лексики, граматики, фонетики та інших аспектів мови, які дозволяють учням виражати свої думки та розуміти інших.

2. Соціолінгвістична компетентність: Розуміння соціальних аспектів мовлення, таких як ввічливість, мовні стереотипи та використання мови в конкретному соціокультурному контексті.
3. Прагматична компетентність: Вміння використовувати мову для досягнення конкретних цілей, розуміння контексту та намірів співрозмовників.

Ці компоненти іншомовної лексичної компетентності взаємодіють і взаємопоєднуються, роблячи учнів більш компетентними та впевненими у вивченні та використанні іноземної мови в реальних життєвих ситуаціях. Навчання, спрямоване на розвиток цих компетентностей, сприяє практичному застосуванню знань та навичок учнів у спілкуванні.

Отже, визначаючи іншомовну лексичну компетентність учня 11-го класу як складний інтегрований набір навичок та вмінь, розглянемо деякі ключові пункти:

1. Пізнавальна, практична діяльність: Це вказує на здатність учня використовувати свої лексичні навички в різних ситуаціях, що включає як пізнання нових слів, так і їх практичне використання.
2. Мотиваційна-рефлексивна лексична активність: Особисті мотивації, рефлексія та поведінкові аспекти грають ключову роль у вивченні іноземної мови. Це вказує на важливість внутрішньої мотивації, рефлексії над власними навичками та адекватної мовної поведінки.
3. Адекватне використання лексем: Здатність вибирати та використовувати слова та вирази відповідно до контексту та ситуації є важливим аспектом ефективного спілкування.
4. Інтегративна якість особистості: Лексична компетентність розглядається як частина більшої інтегративної якості особистості, що сприяє розвитку загального рівня мовної культури та досягненню успіху в різних сферах життя.

Крім того, для ефективного формування та розвитку лексичних навичок і комунікативних умінь важливі не лише формально-структурні знання, але і розуміння ситуативних та контекстуальних правил, а також врахування соціальних та культурних аспектів. Такий комплексний підхід допомагає індивіду впевнено використовувати набуті лексичні знання в різноманітних мовних ситуаціях.

1.2 Психолого-педагогічні передумови формування в учнів 11 класів англомовної лексичної компетентності

Сучасна освіта виходить за межі простого оволодіння навичками письма та читання. Це значно більше, ніж передача конкретної інформації та знань. Високоякісна освіта в сучасному світі означає персонально-орієнтований розвиток, встановлення системи норм і цінностей, розвиток навичок спілкування та прийняття рішень, формування самосвідомості. Вона передбачає здатність керувати власними бажаннями та діями, а також подолання перешкод. Освіта ставить перед собою завдання набуття ряду навичок, необхідних для успішного взаємодії молодих людей у суспільних відносинах та для самостійного життя.

Отже, для вчителя важливо враховувати не лише процес засвоєння навчального матеріалу, але й звертати увагу на вікові та психологічні особливості учнів, які впливають на оптимізацію процесу вивчення іноземної мови. Розглянемо психологічні характеристики учнів на одному з етапів навчання.

У процесі вивчення іноземних мов відбуваються зміни у психіці та поведінці підлітків, які обумовлені швидким психологічним дозріванням. Почуття дорослішання, розширення кола спілкування та поява нових інтересів, часто не пов'язаних з навчанням, можуть викликати погіршення ставлення до навчання. У зв'язку з цим можуть виникати складні

відносини з батьками або вчителями, а також може відзначатися погіршення успішності учнів. [7, с. 69].

Коли ми обговорюємо вплив цих змін на хід уроку, важливо відзначити, що відповіді підлітків стають менш обширними та простішими. Є припущення, що учні можуть втратити значну частину свого лексичного запасу. Для отримання більш розгорнутих відповідей важливо задавати додаткові питання. Усе це створює враження недостатньої засвоєності предмету, відчуття нестабільності в знаннях, що може негативно позначатися на оцінках, які вчителі ставлять відповідям учнів (особливо враховуючи той факт, що дорослі не завжди розуміють особливості центральної нервової системи підлітка).

Знання вчителя цих аспектів повинно включати в себе вміння спілкуватися з учнями у «дорослому стилі», де обговорюються погана поведінка, труднощі та результати навчання. Важливо приділяти особливу увагу підліткам одинадцятого класу, ставлячись до них з обережністю, надаючи підтримку та виражаючи інтерес та довіру.

Психологічно цей період є суперечливим, характеризується значними диспропорціями на рівні та темпі розвитку, що біологічно визначається. Найважливішим психологічним аспектом в цьому віці, як зазначено вище, є почуття дорослості, яке вказує на новий рівень характеристик, що передбачає майбутню позицію учня, яка ще не досягнута. В загальному цей період визначається як кінець дитячого етапу та початок "виростання" з нього. [12, с. 27].

Так, концепція самоактуалізації та самореалізації є фундаментальною для розуміння розвитку та функціонування особистості. Ця ідея виникла завдяки роботам визначних психологів, таких як Абрахам Маслоу, Курт Гольдштейн, Карл Роджерс та інших. Самоактуалізація означає бажання і здатність особистості до самовдосконалення, розвитку свого потенціалу та досягнення внутрішніх цілей

У сучасній психології ця концепція використовується для розуміння та підтримки процесу розвитку особистості, а також в практичних областях, таких як освіта, психотерапія та керівництво. Забезпечення можливостей для самореалізації вважається важливим аспектом створення сприятливого середовища для розвитку індивіда

Дослідження проблем самоактуалізації та самореалізації учнів, зокрема одинадцятикласників, виконували багато вчених, зокрема А. Адлер, Дж. Елпорт, Л.Коростилова, А. Маслоу, Є. Рибалко, О. Ріан, , К. Роджерс, К. Хорні, Е. Фромм, К. Юнг та інші. Вони вивчали фактори, які впливають на розвиток особистості, виявляли перешкоди та можливості для самовираження та реалізації потенціалу підлітків. Абрахам Маслоу, наприклад, визначав ієрархію потреб, де самоактуалізація стояла вище за всі інші потреби. Його дослідження були спрямовані на розуміння, як індивід може досягти вищих ступенів самореалізації, враховуючи основні потреби. Інші дослідники, такі як Карл Роджерс чи Еріх Фромм, досліджували аспекти психотерапії та самовдосконалення, звертаючи увагу на важливість внутрішньої гармонії та самоприйняття. Дослідження цих вчених та інших дозволяють краще зрозуміти фактори, які можуть сприяти чи заважати саморозвитку та самореалізації особистості на підлітковому етапі.

Середній етап навчання, який включає в себе період середньої школи та старших класів, дійсно характеризується рядом особливостей в розвитку учнів. Ось деякі з них:

1. Соціальна активність: У цьому віці учні частіше виявляють соціальну активність, оскільки вони більш зацікавлені взаємодією з оточуючими та засвоєнням соціальних норм. Вони формують свої уявлення про світ і ставлення до соціальних стандартів.
2. Моделі поведінки і цінності: Учні на цьому етапі шукають чіткі моделі поведінки і цінностей. Вони виявляють інтерес до того, щоб

розуміти, як слід діяти в різних ситуаціях, та встановлюють свої власні цінності.

3. Цілеспрямованість у навчанні: Учні на середньому етапі навчання частіше проявляють цілеспрямованість у вивченні матеріалу. Вони ставлять собі конкретні цілі та використовують ефективні стратегії для їх досягнення.
4. Цікавість та новаторство: Учні на цьому етапі проявляють більше цікавості до нових знань і важливості розвитку своєї креативності. Вони можуть бути більш відкритими до нових ідей і готовими випробовувати різні підходи.
5. Розвинене та контрольоване мовлення: У цьому віці учні розвивають своє мовлення, здатність висловлювати власні думки більш зріло та точно. Вони можуть краще контролювати мовленнєві структури та використовувати більший словниковий запас.
6. Інтелектуалізація пам'яті: Пам'ять учнів на цьому етапі розвивається в напрямку інтелектуалізації, що означає більше свідомого використання різних стратегій для запам'ятовування і організації інформації.

Ці характеристики вказують на загальний розвиток особистості та зріліші підходи до навчання, що є характерними для середнього етапу освіти.

1. Так, дорослішання є критичним періодом у розвитку особистості, коли формуються основи моралі, ставлення до себе та інших, а також узгоджується характер і встановлюються форми міжособистісної комунікації. Дорослішання включає багато аспектів, які впливають на розвиток особистості підлітків. Ось кілька ключових аспектів цього періоду:
2. Формування особистості: Підлітки в цей період формують свою ідентичність, експериментуючи з різними ролями, цінностями та

переконаваннями. Вони поступово стають більш самостійними і визначають свої власні життєві цілі.

3. Моральний розвиток: Під час дорослішання відбувається формування основ моралі. Підлітки розглядають та переосмислюють свої моральні переконання, а також розвивають внутрішній кодекс поведінки.
4. Ставлення до себе та інших: Підлітки розвивають своє ставлення до власного тіла, емоцій, інтелектуальних здібностей, а також виявляють більше розуміння та толерантність до різниць у ставленні до інших.
5. Стабілізація рис характеру: Підлітки починають усвідомлювати свої риси характеру і стежити за їх розвитком. Стабілізація характеру вказує на те, що деякі особистісні риси стають більш постійними та притаманними.
6. Самосприйняття, самовираження та самоусвідомлення: У цьому періоді підлітки стають більш усвідомленими свого власного "Я". Вони шукають способи самовираження, виражають свої інтереси та переживання, і розвивають внутрішню самосвідомість.
7. Міжособистісна комунікація: Підлітки удосконалюють навички міжособистісної комунікації, вчитися взаємодіяти з оточуючими ефективніше, розвивають емпатію та вміння вирішувати конфлікти. [14, с. 275].

Ці аспекти визначають найважливіші витоки в розвитку особистості підлітків під час дорослішання, що має важливе значення для подальшого самореалізації та життєвого успіху.

Одинадцятикласники, перебуваючи на стику дитинства і дорослішання, дійсно починають формувати свої індивідуальні цінності і розуміти важливість балансу між особистими інтересами та інтересами інших

Ідея вивчення тем, що пов'язані з країною, мова якої вивчається, може допомогти зробити навчання більш цікавим і релевантним для учнів. Це може включати в себе вивчення культури, історії, традицій, та інших аспектів життя цієї країни. Такий підхід не лише збагачує знання учнів з мови, але й сприяє розумінню різноманітності та взаємодії в глобальному контексті

Читання журналів, газет, книг, а також перегляд фільмів та телевізійних програм на іноземній мові є ефективними методами підвищення рівня володіння мовою. Це дозволяє учням отримувати не лише мовну практику, але й розширювати свій світогляд та розуміння інших культур

Заохочувати дітей розповідати про прочитане, побачене або почуте, створює атмосферу взаємодії та обміну думками. Це сприяє розвитку навичок говоріння та вдосконаленню виразності мовлення

Всі ці методи сприяють розвитку критичного мислення, розширенню словникового запасу та стимулюють інтерес до вивчення мови через практичний і життєвий підхід.

Хочемо зазначити важливість комунікативних методів в навчанні англійської мови, особливо на рівні одинадцятикласників. Використання різноманітних засобів масової інформації, таких як радіо чи телевізійно-освітні програми, може не лише підвищити інтерес до навчання, але й сприяти розвитку когнітивних навичок та комунікативних здібностей учнів.

Здатність вчителя зацікавити учнів і стимулювати їхню незалежну діяльність важлива для успішного вивчення. Привертання уваги та рекламування навчальних матеріалів може створити позитивну психологічну готовність до засвоєння нової інформації.

Підлітковий вік, як ви вірно вказали, є критичним для формування особистості. У цей період відбувається не лише фізичний ріст, але й

складний психічний розвиток. Зміна рушійних сил від зовнішньо-визначеного до саморегулювання свідчить про ступінь самостійності та самокерованості учнів. Воля та відповідальність розвиваються, що сприяє формуванню особистого кругозору та системи особистих цінностей

Важливо пам'ятати, що цей вік є періодом змін, і вчителі мають бути готові відповідати на виклики, що постають перед учнями, та підтримувати їх у формуванні стійких цінностей та розвитку критичного мислення.

Наступний аспект - соціально-психологічний - передбачає урахування фізіологічних, інтелектуальних та психологічних особливостей дітей у віці 15-17 років. Згідно з дослідженнями психологів, однією з найхарактерніших рис цього підліткового періоду є завершення активного етапу статевого дозрівання та розвиток нервової системи, що сприяє поліпшенню пам'яті та інших когнітивних процесів.

У цьому віці спостерігається схильність до експериментування, формування асоціацій і візуалізації для ефективного засвоєння інформації, а також розвиток гнучкості мислення. У ранній юності, особливо серед учнів 16-17 років, виражена тенденція до самостійності, незалежності від батьків і самореалізації - як особистої, так і професійної. Важливо враховувати їхню жагу до нових вражень, усвідомленість важливості знань та їх ролі у майбутньому.

Фізіологічні та психологічні особливості учнів старших класів повинні бути враховані вчителем при подачі матеріалу, з урахуванням їхніх пріоритетів, емоційного фону, індивідуальних прагнень та особливостей предмету навчання [17].

В епоху глобалізації важко уявити сучасне життя старшокласника без використання різноманітних гаджетів. Реальне та віртуальне життя дітей все частіше переплітається, і більшість учнів старшого шкільного віку не уявляє свого існування без смартфонів, ноутбуків, комп'ютерів,

ігрових приставок та інших смарт-пристроїв. Ці гаджети сприяють високому іміджу серед однолітків, економії часу при пошуку інформації, підняттю настрою та формуванню бажання бути "в тренді"

Оскільки глобальні технології та Інтернет стали невід'ємною частиною життя сучасних старшокласників, вчителі повинні не лише адаптуватися до цих тенденцій, але й використовувати їх на користь навчання. У XXI столітті викладачі мають всі необхідні ресурси для відмови від нудної теорії та застарілих завдань на користь сучасних, оригінальних та креативних методик навчання лексики. Ці методики повинні відповідати вимогам мовного рівня учнів старшої школи, а також заохочувати та зацікавлювати молодь.

Для досягнення цієї мети важливо забезпечити методологічний компонент змісту навчання лексики, який охоплює пояснення вибору стратегій та способів вивчення слів, а також їх ефективного засвоєння під час занять з іноземної мови та в самоосвіті [34].

1.3 Роль використання мобільних технологій у процесі формування в учнів 11 класів англомовної лексичної компетентності

Впровадження мобільних технологій для вивчення англійської мови в наші дні означає, що учні мають можливість розвивати навички цифрової грамотності одночасно з оволодінням іноземною мовою.

Вивчення англійської мови з використанням мобільних пристроїв (Mobile-Assisted Language Learning - MALL) представляє собою форму мобільного навчання, що виявляється ефективним методом для учнів 11 класу, які можуть вивчати мову в будь-якому зручному місці та часі, враховуючи сучасні умови навчання. Використання мобільних додатків є ідеальним способом впровадження технологій MALL для розвитку лексичної компетентності учнів.

Дослідження цього питання було проведено науковцями, такими як С.Ю. Ніколаєва, Ю.П. Федоренко, С.В. Смоліна, О.Б. Бігич та інші. Вони вказують на різні форми роботи з використанням мобільних технологій для формування лексичної компетентності, такі як створення лексичного колажу, участь в навчально-дослідницьких проектах, розширення словникового запасу в онлайн просторі та інші.

Після аналізу навчальних платформ та мобільних додатків, стало очевидним, що вони дозволяють учням здійснювати віртуальні подорожі, брати участь у конкурсах, використовувати соціальні мережі для спілкування, створювати інтелект-карти та організовувати онлайн навчання.

Переваги використання мобільних технологій у вивченні англійської мови включають інноваційність, можливість використання пристроїв у навчанні, додатковий засіб навчання поряд з традиційним методом, підвищену ефективність для осіб із обмеженнями по стану здоров'я, можливість взаємодії з однією або групою осіб, а також відсутність обмежень за часом, місцем і віком.

Отже, використання мобільних пристроїв у вивченні англійської мови набуває все більшої популярності, завдяки своїм ефективним та зручним можливостям, які можуть бути успішно використані в освітньому процесі. При розробці вправ для учнів 11 класу через мобільні додатки, важливо враховувати ці переваги.

Мобільні телефони та інші "розумні" пристрої відмінно підходять для впровадження технології MALL (Mobile-Assisted Language Learning). Завдяки цьому інтерактивному підходу до вивчення мови, використання смартфонів та інших мобільних технологій сьогодні розглядається сучасними користувачами як перевага, що робить навчання ефективним за принципом "будь-де, будь-коли". В цьому контексті роль викладача перетворюється із беззаперечного експерта на консультанта, фасилітатора,

модератора та інші ролі. Виникає необхідність в пошуку нових підходів до навчання та оптимальних методів оцінювання процесу, вчителям слід вчитися разом із своїми учнями, консультувати їх, підтримувати мотивацію, організовувати заходи, які сприяють взаємодії між учнями. На сьогодні впровадження цих технологій вважається однією з важливих умов успішного вивчення англійської мови, а також є показником компетентності самого вчителя. [27].

Давайте розглянемо роль мобільних застосунків у вдосконаленні лексичних умінь та навичок учнів більш детально. Хоча розробка ефективних підходів у вивченні лексики за допомогою мобільних додатків все ще потребує подальших досліджень, проте вже зараз можна визнати, що ці застосунки мають значний вплив на активне вивчення лексичних одиниць та розвиток мовленнєвих навичок, особливо читання та аудіювання. Ці можливості важливо зменшують період формування іншомовної лексичної компетентності.

Мобільні додатки можуть надати учням можливість взаємодії з різноманітними лексичними одиницями через ігри, віртуальні вправи, тестування та інші інтерактивні форми. Це робить процес вивчення цікавішим і мотивуючим, оскільки учні можуть взаємодіяти з матеріалом у форматі, зрозумілому і привабливому для них.

Крім того, застосунки можуть сприяти розвитку навичок читання та аудіювання, наприклад, за допомогою аудіокниг, віртуальних вправ на вимову та інших аудіальних завдань. Вони створюють можливості для навчання сленгу, фразеології та вивчення лексичних одиниць в реальному контексті.

Однак важливо пам'ятати, що для максимально ефективного використання мобільних додатків в учбовому процесі потрібно враховувати індивідуальні особливості учнів та адаптувати зміст застосунків до навчальних цілей.

Враховуючи те, що мобільні технології надають безмежні можливості навчання будь-де і будь-коли, існує чотири основні переваги використання мобільних застосунків для вивчення лексики. Давайте розглянемо кожну з цих переваг більш детально: 1) портативність: мобільні пристрої можна легко носити з собою, що робить їх доступними в будь-якому місці та в будь-який момент. Це дозволяє учням вчитися в дорозі, в черзі чи будь-де, де вони можуть використовувати свій мобільний пристрій; 2) соціальна інтерактивність: мобільні застосунки сприяють взаємодії між учнями, що може підвищити мотивацію та інтерес до навчання. Можливість обговорення, спільного вирішення завдань чи навіть використання групових проєктів робить вивчення більш захопливим і ефективним; 3) контекстуальна чутливість: мобільні застосунки можуть надавати доступ до автентичних матеріалів, які допомагають учням вивчати лексику в реальних ситуаціях. Це сприяє кращому засвоєнню слів і виразів в їх природньому контексті; 4) індивідуальний підхід: мобільні застосунки можуть надавати індивідуалізовані завдання та вказівки відповідно до потреб та прогресу кожного учня. Це дозволяє створювати персоналізовані програми вивчення, що підтримують кожного учня на його власному рівні та темпі. [31].

Разом із тим, розробники додатків для вивчення лексики забезпечують аудіо- та візуальний контент, що значно покращує засвоєння лексичного навантаження. Спрацьовує такий важливий принцип наочності та можливість прослуховувати правильну вимову, а також тренувати власну. Студенти, які користуються цими технологіями, демонструють більш високий рівень залучення та позитивної мотивації до самовдосконалення.

На нашу думку, використання мобільних застосунків збільшує шанси розширення вокабуляру за допомогою різноманітних автентичних

матеріалів; дозволяє учням обирати індивідуальну траєкторію навчання, і таким чином, відбувається пришвидшення процесу. Із цих причин, вчителі повинні розробляти стратегічний підхід до збагачення словникового запасу. Варто також враховувати, що використання мобільних додатків у педагогічній діяльності має бути методично обґрунтованим [15].

Звертаємо увагу на те, що урок може поєднувати використання мобільних застосунків з традиційними методами навчання. Завдання, подані в навчально-методичній літературі задля розвитку всіх видів мовленнєвої діяльності, учні також можуть виконувати на своїх смартфонах чи планшетах. Учитель, в свою чергу, супроводжує цей процес.

З іншого боку, для максимізації позитивного впливу застосунків на удосконалення лексичних навичок, учень має усвідомлювати, що це не лише гра, а, перш за все, навчальний засіб. Вдалим поєднанням ігрової практики в неігровому навчальному контексті з метою збагачення досвіду користувача і його залучення в неігрові сервіси і додатки є гейміфікація. Принагідно зауважимо, що гейміфікація також включає в себе соціальну взаємодію, коли учень, знаходячись в певному соціумі, більш схильний проявляти свої емоції, а також поліпшувати свою поведінку (вміння мовчати, коли хтось говорить, виступати по черзі тощо). Залучення ігрових практик передбачає добровільну участь, а це означає, що учню потрібно надати певний ступінь самостійності, дозволити адекватно оцінювати власну лексичну компетентність та активно взаємодіяти з іншими [29].

Методи та форми роботи можуть бути різноманітними, а саме: створення лексичних колажів і презентацій; навчально-дослідні проєкти із застосуванням лексичних одиниць за певною тематикою; вивчення мови та збільшення словникового запасу в он-лайн просторі (блоги, форуми, соціальні мережі тощо); тестові он-лайн технології тощо. Мобільні

додатки та навчальні платформи уможливають віртуальні подорожі, наприклад, Mondly; участь у міжнародних конкурсах, олімпіадах у форматі відеоконференції через Zoom та Google Meet; спілкування в текстових та голосових чатах в соціальних мережах; створення лексико-асоціативних інтелект-карт за допомогою Lucidchart, MindMeister, Canva, GoConqr; організацію міжнародного колаборативного он-лайн навчання (англ. Collaborative Online International Learning (COIL)) тощо. Тож, розмаїття безкоштовних платформ і мобільних додатків дає учням можливість розширювати свої мовні знання, розвивати лексичні, самоорганізаційні, творчі, дослідницькі навички, здатність критично мислити, а головне – ставитися до освітніх технологій як до переваги.

Доцільно зазначити, що більш ґрунтовне вивчення лексики шляхом використання мобільних додатків відбувається у випадку наявності різнопланових матеріалів. Мова йде не лише про можливість опрацювати транскрипцію, почути автентичну вимову, потренувати власну і автоматизувати навичку. Вивчення граматики, наявність додаткових матеріалів у вигляді фільмів, музики чи книг, тест для визначення рівня знань, можливість обрати ціль вивчення мови, а також система винагород і, обов'язково, відстеження власних досягнень – всі вищеперераховані фактори в комплексній взаємодії сприяють формуванню іншомовної лексичної компетентності [19].

Незважаючи на очевидні переваги, завжди існують і недоліки. До найпоширеніших недоліків впровадження мобільних застосунків для самостійного розширення словникового запасу відносять: 1) брак самодисципліни (Відсутність зовнішнього контролю та відповідальності може призвести до проблем з організацією часу. Учні, які не володіють достатньою самодисципліною, можуть відкладати вивчення нових слів та завдань, що може ускладнити процес навчання.); 2) постійне відволікання (Легка доступність різних розважальних додатків та соціальних мереж

може призвести до постійного відволікання. Учні можуть втратити фокус і займатися іншими аспектами мобільних пристроїв, замість того, щоб активно вивчати мову); 3) відсутність безпосереднього контакту Мобільні додатки, хоч і надають можливість вивчення, можуть бути менш ефективними у створенні реальних ситуацій для практики мови. Без безпосереднього спілкування виникає ризик недостатнього використання та розуміння слів у реальному контексті); 4) можливе виникнення технічних проблем Залежність від Інтернет-підключення може бути проблемою, особливо в умовах обмеженого доступу до мережі. Технічні неполадки, також можуть перешкоджати безперебійному використанню додатків) [8].

Підсумовуючи відзначимо, що залучення мобільних додатків в навчальний процес є насправді необхідним. Однак, як показує практика, у більшості випадків викладання матеріалу із застосуванням мобільних технологій безпосередньо в класі не стає реальністю, адже учням просто забороняють ними користуватися. Відбувається це через низку чинників, наприклад, учень може відволікатися на смартфон, з'являється можливість списування, зростає ризик крадіжки, смартфон може стати символом статусу тощо.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Становлення іншомовної лексичної компетентності уможлиблюється завдяки комплексному підходу, а саме запам'ятовування лексичного матеріалу на основі спеціальних методів і прийомів, а також безпосереднє відпрацювання практичних дій зі словом на різних рівнях складності. Лексична стратегія, яка об'єднує інтелектуальні прийоми і зусилля, що використовуються людиною для розуміння, запам'ятовування і вживання набутих лексичних знань, в свою чергу, полегшує цей процес становлення. Окрім цього, для формування та розвитку лексичних навичок і комунікативних умінь необхідні не тільки відомості формально-

структурного характеру, а й знання ситуативних і контекстуальних правил, а також соціальні та культурні знання.

У ХХІ столітті викладачі дійсно мають усі необхідні ресурси, аби відмовитись від нудної теорії, багатотомних збірників із застарілими завданнями на користь сучасних оригінальних та креативних методик навчання лексики, що не лише відповідали б вимогам до мовного рівня учнів старшої школи, але й мотивували та зацікавлювали молодь. Задля досягнення цієї мети слід пам'ятати про забезпечення методологічного компонента змісту навчання лексики, що охоплює необхідні пояснення щодо вибору стратегій, способів вивчення слів та їх ефективного засвоєння на заняттях з іноземної мови та в процесі самоосвіти.

У першому розділі проаналізовано особливості змісту формування англomовної лексичної компетентності з використанням мобільних технологій, визначено психолого-педагогічні особливості учнів 11 класів, які потрібно враховувати під час формування англomовної лексичної компетентності за допомогою мобільних застосунків, окреслено переваги використання мобільних технологій у процесі формування лексичної компетентності.

Залучення мобільних додатків в навчальний процес є насправді необхідним. Однак, як показує практика, у більшості випадків викладання матеріалу із застосуванням мобільних технологій безпосередньо в класі не стає реальністю, адже учням просто забороняють ними користуватися. Відбувається це через низку чинників, наприклад, учень може відволікатися на смартфон, з'являється можливість списування, зростає ризик крадіжки, смартфон може стати символом статусу тощо.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 11 КЛАСІВ З ВИКОРИСТАННЯМ МОБІЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

2.1 Організація процесу формування в учнів 11 класів англomовної лексичної компетентності

Лексична компетентність (ЛК) – це здатність людини до коректного оформлення своїх висловлювань і розуміння мовлення інших, яка базується на складній і динамічній взаємодії відповідних навичок, знань і лексичної усвідомленості. Успішність формування ЛК залежить від рівня сформованості лексичних навичок, обсягу отриманих і засвоєних знань про лексичну сторону мовлення і динамічної взаємодії цих складових на основі загальної мовної і лексичної усвідомленості. Вивчення ІМіК у загальноосвітніх навчальних закладах передбачає не лише засвоєння певної кількості слів. Однією з цілей навчання ІМіК є формування іншомовної ЛК, що є важливою передумовою оволодіння іншомовною комунікативною компетентністю [13].

Лексична навичка – це автоматизована репродуктивна або рецептивна дія, яка забезпечує коректне лексичне оформлення власного мовлення та адекватне сприйняття лексичного оформлення мовлення інших. Одиницею навчання лексичного матеріалу є лексична одиниця (ЛО), яка може бути не лише словом, але й сталим словосполученням і навіть так званим “готовим реченням” (тобто таким, що не змінюється у мовленні) [13].

Розрізняють рецептивні й репродуктивні лексичні навички. Рецептивна лексична навичка – це автоматизоване сприймання й розуміння ЛО в усному та писемному мовленні, а саме:

- Впізнання, диференціація та ідентифікація усної і письмової форм ЛО;
- Співвіднесення ЛО з відповідним об'єктом чи явищем;
- Обґрунтована здогадка про значення ЛО.

Репродуктивна лексична навичка – це автоматизоване вживання ЛО в усному та писемному мовленні, а саме:

- Виклик ЛО з довготривалої пам'яті;
- Відтворення ЛО у зовнішньому мовленні;
- Миттєве сполучення ЛО з іншими словами, що утворюють синтагму і фразу за правилами лексичної сполучуваності;
- Вибір відповідного стилю (офіційний/неофіційний).

Мовленнєві лексичні навички лежать в основі усіх видів мовленнєвої діяльності, отже слід формувати лексичні навички аудіювання, говоріння, читання, письма та перекладу. Лексичні навички (так само, як фонетичні і графематичні) характеризуються якостями автоматизованості, стійкості і гнучкості і формуються поетапно [17].

Лексичними знаннями є відображення у свідомості учня результату пізнання лексичної системи ІМ у вигляді поняття про цю систему і правил користування нею. Лексичні знання – це знання про:

- Лексичну сторону мовлення;
- Усну і письмову форму слова;
- Їх семантику (денотативне і конотативне значення);
- Відносну цінність слова або його здатність мати антоніми, синоніми, омоніми, пароніми, стилістичну і соціокультурну забарвленість;
- Синтаксичну і лексичну сполучувальні цінності слова;
- Правила словотвору;
- Типи словників;
- Основні поняття пов'язані зі структурою слова;

- Схожіть та/або розбіжність у лексичних системах рідної та іноземної мови.

Останній компонент ЛК – лексична усвідомленість. Лексична усвідомленість є складовою загальної мовної усвідомленості, або свідомого рефлексив' ного підходу до явищ мови і мовлення, а також до власного оволодіння ІКК [34].

Отже, загальна мовна усвідомленість пов'язана з процесами взаємодії лекси' ки, фонетики і граматики у мовленні, а також із лінгвістичною спостережли' вістю учня, його здатністю до узагальнення результатів спостережень у вигляді вербальних і схематизованих правил, здатністю здійснювати контроль під час використання слів у процесі спілкування. Адже лексика вивчається не для того, щоб її просто знати, а для того, щоб спілкуватися, користуючись нею у взаємо' зв'язку з іншими засобами: фонетичними, граматичними, невербальними. Тобто навчання лексики не є самоціллю, а є засобом навчання усіх видів МД.

Передусім, учень має усвідомлювати труднощі формування ЛК і мати уявлення про шляхи їх подолання [32].

Труднощі формування ЛК зумовлюються трьома групами факторів: а) індивідуальними особливостями учнів, б) ІМ, що вивчається; в) умовами навчання.

А) На ефективність оволодіння ЛК значний вплив мають індивідуальні психологічні особливості учнів. Це, перш за все, рівень розвитку довільності, усвідомленості і вибірковості сприйняття. Немаловажне значення має тип уваги і пам'яті (довільні чи мимовільні), вид пам'яті (слухова, зорова тощо). Великий вплив на ефективність формування ЛК мають також провідна форма уяви учня (репродуктивна чи творча) і тип мислення (наочно'образне чи абстрактне). Рівень сформованості іншомовної ЛК до певної міри залежить і від рівня розвитку мовлення рідною мовою (особливо обсягу словникового запасу).

Б) У процесі формування ЛК доцільно передбачити заходи для зняття і подо' лання труднощів засвоєння різних ЛО. З цією метою ЛО можуть групуватися за ступенем і характером труднощів, що дозволяє підходити до них диференційо' вано, на основі їх методичної типології. До труднощів засвоєння ЛО відносять:

- форму ЛО – звукову, графічну, структурну (наприклад труднощі виника' ють при засвоєнні омофонів, у тому числі і граматичних, омографів – у випадку значних графемно'фонемних розбіжностей, багатоскладових і похідних слів);
- значення ЛО (наприклад, труднощі в розбіжності обсягів значень ЛО в іно' земній і рідній мовах, при засвоєнні багатозначних слів, фразеологічних сполучень, у випадку так званої “фальшивої” синонімії і т.п.);
- вживання – сполучуваності ЛО з іншими ЛО, особливостей її функціону' вання у мовленні (наприклад труднощі при засвоєнні словосполучень, які не мають точної структурно'семантичної відповідності еквівалентам у рідній мові) [22].

При визначенні ступеня труднощі ЛО для засвоєння слід брати до уваги і сферу її функціонування. Так, труднощі активного словника, що використо' вується у продуктивних видах МД – говорінні і письмі, часто не збігаються із труднощами пасивного словника, необхідного для розуміння на слух і при читанні. Наприклад, важкими для засвоєння є ЛО, подібні за звучанням і за значенням, з різним обсягом значень і розбіжності у сполучуваності у двох мовах. У той час як для пасивного засвоєння труднощі викликають односкла' дові та багатозначні ЛО, подібні за звучанням / написанням; ЛО, подібні за формою, але різні за значенням.

В) Труднощі, зумовлені умовами навчання

- Відсутність у чинних програмах чітко сформульованих цілей формування ЛК за рівнями і підрівнями володіння ІМіК;
- Відсутність укладених лексичних мінімумів для початкової, основної і старшої школи
- Погано сплановані та/або невдало проведені лексичні фрагменти уроків.

Формування іншомовної ЛК в учнів загальноосвітніх навчальних закладів спрямоване на оволодіння ЛО у відповідності з відібраними темами і сферами спілкування [27].

Практична мета навчання лексики в школі полягає в формуванні лексичної компетентності як ключового елемента всіх аспектів мовленнєвої діяльності. Лексична компетентність передбачає наступні здібності:

1. Перевіряти точність вибору слова для конкретної ситуації.
2. Трансформувати слово з довгострокової до короткострокової пам'яті
3. Оцінювати взаємодію вибраного слова з іншими лексичними одиницями
4. Швидко вибирати відповідну парадигму слова, яка відповідає конкретній структурі

У старшій школі, зокрема у 10-11 класах, відбувається систематизація та узагальнення мовного досвіду учнів, який вони отримали на попередніх етапах вивчення мови. Методи та форми навчальної діяльності набувають більш реалістичних облич, наближених до умов реального спілкування. Використовуються творчі, проектні, групові та інтерактивні методи роботи учнів.

Зміст освіти диференціюється відповідно до профілю навчання, і вводяться професійно спрямовані лексичні одиниці, враховуючи конкретну галузь знань. Розширюється робота з формуванням пасивного лексичного запасу під час самостійного читання. Учні навчаються

розрізняти та розуміти специфічну термінологію, що характерна для обраного профілю, що допомагає їм в легшому розумінні текстів та відповідно вдосконаленні мовленнєвих навичок у спеціалізованих областях знань.

Зростає питома вага самостійної роботи учнів з новою лексикою, удосконалюються прийоми користування двомовними та одномовними словниками. У межах тих самих сфер (особистісна, публічна, освітня) поглиблюється тематика ситуативного спілкування: Я, моя сім'я, друзі (особистість, стосунки з товаришами, взаємодопомога, якості особистості, види особистісних стосунків, батьки і діти, толерантне ставлення до оточуючих, емоції, права та обов'язки молоді, толерантність, гуманність, благодійність). Дозвілля і спорт (роль спорту в житті суспільства, спортивні події, обладнання для спорту, дозвілля, міжнародні спортивні змагання, олімпійські чемпіони). Харчування (національна кухня Великої Британії та України, національні страви, смаки, уподобання, заклади громадського харчування, культура харчування). Природа і погода (природні катаклізми, види природних катаклізмів). Живопис (відомі художники та їхні твори, відвідування музею, виставки або галереї, жанри живопису). Наука і технічний прогрес (сучасні засоби комунікації і технології, комп'ютерне обладнання та основні операції, розвиток науки і техніки в Україні та за кордоном, галузі науки, технічна термінологія, інструкції). Шкільне життя (освіта в Україні й за кордоном, заклади освіти, випускні іспити). Робота і професії (сучасні професії, престижні професії в Україні та за кордоном, плани на майбутнє). Людина і довкілля. Кіно, театр, телебачення (фільми/ вистави/телепрограми, фестивалі, характеристика фільму/ вистави/ телепрограми.). Мистецтво (вплив мистецтва на естетичний розвиток людини, види мистецтва, опис картини). Україна у світі. Норми поведінки та спілкування (норми етикету). Організації із захисту навколишнього середовища. Міжнародні

організації ЄС, ООН, Рада Європи. Міжнародні програми. ЄС. Молодіжна культура (молодіжний рух в Україні та у світі). Подорож по Україні та країнах, мова яких вивчається. Законодавчі акти. Правова лексика. Рівень володіння іноземною мовою на кінець одинадцятого класу згідно чинної програми має відповідати рівню B1 (рівень стандарту) за “Загально' європейськими Рекомендаціями...”. Зазначимо, що вчитель має забезпечити систематичне повторення раніше вивчених ЛО на всіх ступенях навчання [5].

У процесі оволодіння ІЛК виділяють такі етапи: 1) етап ознайомлення учнів з новими ЛО, на якому відбувається формування знань про лексичну систему ІМ, правил користування нею, семантизація ЛО (розкриття значення ЛО), демонстрація особливостей її використання; 2) етап автоматизації дій учнів з новими ЛО (формування навичок), яка відбувається на рівні: а) словоформи, вільного словосполучення, фрази/речення, б) понадфрази (діалогічної або монологічної єдності) і мінітексту. Формування мовленнєвих лексичних навичок здійснюється за допомо' гою удосконалення дій учнів з ЛО у ситуативному вживанні засвоєних ЛО при висловлюванні своїх думок в усній формі (говоріння) та письмовій формі (письмо), а також контекстне розуміння ЛО при читанні та аудіюванні [6].

До навчання нових ЛО історично склалося чотири підходи: інтуїтивний, свідомо'зіставний, функціональний, інтенсивний.

В інтуїтивному підході семантизація здійснюється шляхом встановлення безпосереднього зв'язку слово'значення без опори на рідну мову (РМ); авто'матизація – шляхом багаторазового відтворення, імітації умов оволодіння РМ; активізація ЛО здійснюється в умовах, наближених до природного спілкування [32].

Свідомо-зіставний підхід передбачає розкриття значення та форми, а не особливостей застосування ЛО; автоматизація здійснюється шляхом

зіставлення з РМ, перекладу, некомунікативних вправ, відповідей на запитання; самостійність висловлювання з використанням ЛО обмежується навчальним завданням.

Функціональний підхід пропонує розкриття функції та значення через контекст, створення мотивації до використання ЛО; автоматизація відбувається шляхом самостійного вибору та комбінування ЛО у процесі оформлення думки; засвоєння форми, значення і функції відбувається взаємопов'язано. Для цього підходу характерне використання умовно-комунікативних вправ. Застосування нових ЛО відбувається під час виконання комунікативних вправ [10].

В інтенсивному підході відбувається багаторазове пред'явлення великого обсягу ЛО у полілозі; використовується перекладна і безперекладна семантизація; відтворення ЛО відбувається у контексті, імітація – з використанням паралінгвістичних засобів, автоматизація – в умовах керованого спілкування. Учні застосовують нові ЛО шляхом розігрування етюдів, імпровізації у різних обставинах.

Автори підручника віддають перевагу функціональному підходу до навчання нових ЛО, не відкидаючи при цьому тих принципів інших підходів, які узгоджуються з ним. Поєднання раціонального з різних підходів може забезпечити найкращий результат [6].

Зазначені рецептивно-репродуктивні та продуктивні умовно-комунікативні вправи, що включають імітацію ЗМ, лаконічні відповіді на альтернативні запитання, підстановку у ЗМ, завершення ЗМ, розширення ЗМ, відповіді на різні типи запитань, самостійне вживання ЛО у фразі/реченні, об'єднання ЗМ у діалогічну та монологічну понадфразові єдності, спрямовані на формування та вдосконалення активного словника учнів. Вони дозволяють учням взаємодіяти з лексичним матеріалом в різних мовних контекстах, розвиваючи їхні навички вживання слів в реальних ситуаціях.

Поряд з умовно-комунікативними вправами використовуються і некомунікативні вправи, такі як:

1. На засвоєнні форми та значенні: Учні зосереджуються на правильному вживанні слів та їхньому значенні.
2. Повторення слів за вчителем або диктором: Учні відтворюють вимову та інтонацію слів після вчителя або диктора.
3. Групування слів за різними формальними ознаками: Слова групуються за їхніми словотворчими елементами, частинами мови тощо.

Для досягнення цієї мети в основному використовуються некомунікативні (рецептивні та рецептивно-репродуктивні) вправи, оскільки учень стикається передусім із формою мовлення, а її значення він повинен зрозуміти, виконавши певні дії та операції, такі як:

1. Заповнення пропусків у тексті у процесі читання: Розвиває здатність прогнозування, учень вставляє відсутні слова в текст, допомагаючи собі контекстом.
2. Співвіднесення багатозначного слова з його еквівалентами в рідній мові: Учень визначає значення слова в контексті та встановлює його еквівалент у рідній мові.
3. Вибір значення багатозначного слова з кількох: Учень обирає правильне значення слова, враховуючи контекст.
4. Визначення значення багатозначного слова за словником: Учень використовує словник для визначення значення певного слова в тексті.
5. Учень використовує словник для розуміння значення фразеологічного виразу в контексті.
6. Учень визначає слова, які пов'язані за темою чи семантикою, зазначеним у контексті.
7. Учень виділяє ключові слова, які мають важливе значення для розуміння тексту.

8. Учень шукає та визначає значення невідомих слів, які додають додаткову інформацію до тексту.
9. Учень визначає, які слова в тексті вказують на позитивні або негативні аспекти.
10. Учень виявляє слова, які є міжнародними та можуть бути зрозумілі в різних мовах.
11. Учень знаходить відповідний еквівалент інтернаціонального слова в рідній мові.
12. Учень аналізує складні слова та визначає їхнє значення за допомогою компонентів.
13. Учень використовує контекст для визначення нового значення відомого слова.
14. Учень пропонує власні варіанти значення невідомого слова чи виразу на підставі контексту.

Ці вправи сприяють розвитку лексичної компетентності учнів та допомагають їм ефективно взаємодіяти з невідомими словами в тексті.

Ознайомлення з новими ЛО (орієнтувально-підготовчий етап формування лексичної навички, за С. П. Шатіловим). На цьому етапі відбувається усвідомлення лексичної системи ІМ у вигляді поняття про цю систему і правил користування нею; сприйняття й осмислення нових ЛО через семантизацію. Можливими способами семантизації є: розповідь, бесіда, окремі ситуації, самостійне ознайомлення зі словом (читання або прослуховування тексту). Вчитель спонукає учнів до пізнавальної діяльності, презентує нову лексику у контексті, чітко і правильно вимовляючи нові ЛО, оскільки перше запам'ятовування форми (imprint) є психологічно настільки сильним, що його нас'тупне коригування є заважким, а інколи й неможливим [12].

Способи семантизації поділяють на дві групи: перекладні та безперекладні.

Вибір способу семантизації залежить від ряду факторів, насамперед від лінгвістичних особливостей самої ЛО: її форми, значення, сполучуваності, збігу або розбіжності з ЛО рідної мови, належність ЛО до активного чи пасивного мінімуму. Так, ЛО, що виражають абстрактні поняття, недоцільно семантизувати за допомогою унаочнення або ілюстративного речення, а ЛО, що виражають поняття, які відсутні в рідній мові учнів, – за допомогою однослів' ного перекладу. Якщо значення ЛО повністю збігається в іноземній і рідній мовах або значення іноземної ЛО є ширшим, ніж у рідній мові, найбільш доцільним прийомом семантизації ЛО є переклад. Якщо ж рідний еквівалент може створити хибні асоціації, доцільно доповнити переклад поясненням. Наприклад, англ.: area – площа (простір), але не площа міста (square). Обираючи спосіб семантизації, необхідно також брати до уваги ступінь навчання, вікові особливості та мовну підготовку учнів (психолого'педагогічні фактори). Семантизація нових ЛО активного мінімуму здійснюється учителем, а незнайомі слова, що належать до пасивного мінімуму, можуть бути семантизовані учнями самостійно за допомогою словника [17].

На початковому ступені переважають такі способи семантизації як наоч' ність та однослівний переклад, а на старшому можна застосувати дефініцію або тлумачення ІМ тощо. Оптимальність того чи іншого способу семантизації конкретної ЛО у конкретних умовах визначається його економічністю і надійністю: чим менше зусиль і часу потрібно для розкриття значення нової ЛО, чим точніше розуміння учнями його значення, тим краще обрано спосіб семантизації [23].

У багатьох випадках доцільно об'єднувати два чи більше способів, наприклад, вербальну наочність (контекст) та невербальну (малюнок, рухи, жест тощо). Таку можливість дає вчителю розповідь з елементами бесіди, яка включає нові ЛО. Перед новою ЛО вчитель трохи уповільнює темп мовлення і виділяє нову ЛО інтонацією. Потім, в залежності від

факторів, про які йшлося раніше, семантизує нове слово тим чи іншим способом і продовжує свою розповідь, час від часу залучаючи учнів до бесіди у межах їх мовних можливостей.

На етапі автоматизації дій учнів з новими ЛО активного словника учитель організує тренування з формування та удосконалення лексичних навичок. Учень оволодіває формою, значенням, функцією ЛО завдяки виконанню некомунікативних та умовно-комунікативних вправ [19].

На етапі застосування здійснюється відтворення ЛО на рецептивному і продуктивному рівнях. Учитель створює умови для спілкування в усній і письмовій формі з використанням нових ЛО. Учні вживають нову лексику у мовленні у відповідності з поставленою комунікативною ситуацією спілкування [33].

2.2 Комплекс вправ для формування англомовної лексичної компетентності учнів 11 класів з використанням мобільних технологій за темою “Travelling” та “Hobbies”

Всі вправи були створені за рахунок сучасних технологій. Вони були протестовані під час відвідування практики на уроках англійської мови для учнів 11 класів.

Заняття з тематики “Travelling”

Вправа 1

Інтерактивна вправа, яка була створена через додаток wordwall.net. Це інтерактивне завдання знайти слова до теми. В нас є таблиця з закодованими словами до теми. Ми маємо знайти слова які підходять до теми і скласти з ними словосполучення. Оскільки вправа інтерактивна ми можемо за допомогою вчителя підкреслювати або обводити ці слова на дошці. Завдання допомагає навчитися швидко орієнтуватися в лексичному матеріалі.

Хід виконання та інструкція

Login to the Application:

Students log in to the wordwall.net app using the username and password provided.

Selecting a Task:

The teacher selects or creates a table with coded words for the topic.

Provide students with access to this table.

Introduction:

The teacher should briefly introduce the topic and explain the task.

Word Search:

Students look through the table and search for words related to the topic.

When they find a word, they click on it.

Composing Sentences:

After selecting a word, students have to create a phrase or short sentence using the word.

Add a text input option to create more complex phrases.

Review and Discussion:

The teacher may wish to underline or highlight correct answers on the board to discuss their accuracy.

Ask students about their choices and provide constructive feedback.

Additional Tasks:

Add a discussion option where students explain their word choices.

Use the app's features to extend the task if possible.

Wrap-up:

The teacher should summarise the results, emphasise fundamental discoveries and listen to students' impressions.

Вправа 2

Друга вправа більш інтерактивна та розвиваюча. Вона також створена у системі wordwall.net. Вправа на лексичний матеріал. Ми

крутимо колесо у форматі вікторини. Відповідне слово яке випадає ми перекладаємо з англійської мови на українську. Далі спробуємо утворити питання до однокласників. Кожен задає питання сусіду і так по ланцюжку. Відповідаючи ми використовуємо активний запас лексики.

Хід виконання та інструкція

Here are the instructions for the quiz with the wheel and question formation on wordwall.net:

Logging in to the App:

Students log in to wordwall.net using their username and password.

Selecting an Activity:

The teacher selects or creates a quiz wheel activity.

Provide students with access to this activity.

Spin the Wheel:

Students spin a virtual wheel on the screen that defines an English word.

Translate the Word:

After a word is dropped, the student translates it from English to Ukrainian.

Creating Questions:

Students formulate a question for their classmates using the word they know. For example, if the word is "windsurfing", the question might be: "Do you like windsurfing?"

Chain of questions and answers:

Students take turns asking their neighbours questions and getting answers using active vocabulary.

Marking Correct Answers:

The system can automatically mark correct answers, or the teacher can determine the correctness of the answers.

Discussion and debriefing:

The teacher should discuss the key points, highlight successful attempts and provide constructive feedback.

This activity stimulates vocabulary development and improves question-and-answer skills by encouraging the active use of students' language skills.

Вправа 3

Вправа на лексику з використанням програми wordwall.net. Це знову ж таки вправа яка була актуальна для учнів і дуже подобається їм. Принцип вправи-гри наступний. Ми витягаємо карту та відкриваємо її. Ми отримуємо слова на українській мові які перекладаємо на англійську мову. Також маємо слова і на англійській які перекладаємо на українську мову. Вправа на лексику у форматі перекладу.

Хід виконання та інструкція

Here are the instructions for using wordwall.net for such a game:

Logging in to the App:

Students will log in to wordwall.net using their usernames and passwords.

Selecting an Activity:

The teacher selects or creates a map with words to translate.

Provide students with access to this activity.

Drawing Words:

Students draw a card with the words to be translated.

Translate the Words:

Students translate Ukrainian words into English and vice versa, using their knowledge of vocabulary.

Submitting Answers:

Answers can be submitted by typing the text into the appropriate field or selecting the correct translation from the list.

Automatic Check or Manual Correction:

Choose whether answers are automatically checked or whether the teacher needs to correct answers manually.

Scoring and Grading:

Define the scoring system and give students a grade for their efforts.

Discussion and Debriefing:

The teacher should discuss the correct and incorrect answers, explain the correct translations and point out any misunderstandings.

This activity provides a convenient and exciting way to learn vocabulary by actively translating words into both languages.

Вправа 4

Четвертий тест це перевірка теми подорожі, але з боку знання країн. Тест на знання країн. Ми маємо 10 запитань за даної тематики. До кожного питання додається графічне зображень. Це і можливість вірно назвати країну та загальний міжкультурний орієнтир. Оскільки ми маємо не тільки покращувати лексичну компетенцію але і бути повністю обізнаними.

Інструкція

Test on the topic "Travelling and Country Knowledge"

Instructions:

Each question must be answered in writing.

Each question has a graphic representation attached to it. Use it to identify the country.

Your answers should include the name of the country and a brief description of a common intercultural reference point associated with that country.

If you are unsure of an answer, you can leave it unanswered, but choose the answer options that you think are most likely.

Question:

[Image of pyramid and sphinx].

Name the country and describe its cultural characteristics.

Question: [Image of the Statue of Liberty and the New York skyline]

Identify the country and describe the significance of the Statue of Liberty in its history.

[Picture of cherry blossoms and the city of Tokyo].

Identify a country and describe the role of cherry trees in its culture.

[Image of the Colosseum and Trevi Fountain]

Identify the country and explain the historical significance of the Colosseum.

[Image of the Sydney Opera House and Sydney Bridge].

Guess the country and tell me about the sights of this city.

[Pictures of the Acropolis and Parthenon].

Identify the country and explain the historical significance of the Acropolis.

[Image of African safaris].

Name the country and describe the popular types of tourism in this region.

[Image of St Basil's Cathedral].

Identify the country and describe the history of this landmark.

[Image of Borobudur Temple and rice terraces].

Identify the country and describe the cultural significance of these sites.

Друга частина даної вправи розширює її можливості. Це знову ж таки карти, які ми можемо перегортати і надати розгорнуту відповідь на запитання. Запитання стосуються тематики подорожей тому і лексика під час відповіді на запитанням має бути активною. Вправа насичена різними лексичними можливостями з перекладу та звичайно ця вправа надає можливість поговорити з приводу подорожей.

Заняття з тематики “Hobbies”

Вправа 1

Першу програму якою ми користуємося під час даного дослідження та у практичному занятті це wordwall.net. Це вправи різного формату. Вікторини та загадки і різного формату кросворди. Що роблять заняття продуктивним та інтерактивним.

Перша вправа на обговорення. Скласти запитання з фразових слів за темою Hobbies. Вправа містить 8 коротких запитань пов'язаних з тематикою практичного заняття. Оскільки вправа на обговорення і на вибір відповідних лексичних одиниць. На екрані у форматі демонстрації виводяться 8 запитань. Кожен з учнів називає цифру і відкривається ячейка. Відповідна ячейка має запитання з пропуском який потрібно заповнити. Пропуск заповнили обравши відповідне фразове дієслово або вираз. Далі отримавши ціле запитання даємо на нього відповідь. Лексика та обговорення. Завдання даної вправи перевірити правильність підбору лексичного матеріалу (поставити дієслово у пропуск). І звичайно це коротке обговорення покращення лексичних навичок та перевірка їх на практиці.

Select a number and reveal the questions:

Question 1: "What do you usually do in your free time? Do you _____ playing sports, reading, or watching movies?"

- a) prefer
- b) enjoy
- c) avoid

Choose a number and reveal the question:

Question 2: "Have you ever _____ painting or drawing as a hobby?"

- a) tried
- b) attempt

c) neglect

Choose a number and reveal the question:

Question 3: "What kind of books do you _____ reading in your leisure time?"

a) fancy

b) dislike

c) enjoy

Choose a number and reveal the question:

Question 4: "Do you _____ gardening as a hobby, or do you find it boring?"

a) appreciate

b) detest

c) ignore

Choose a number and reveal the question:

Question 5: "Are you interested in _____ photography, and do you own a camera?"

a) taking up

b) giving up

c) put off

Select the number and reveal the question:

Question 6: "How often do you _____ hiking or camping trips with your friends?"

a) go on

b) give in

c) look after

Select a number and reveal the question:

Question 7: "Would you like to _____ a musical instrument, and if yes, which one?"

- a) take up
- b) break up
- c) turn down

Choose a number and reveal the question:

Question 8: "Have you ever _____ a dance class to learn a specific dance style?"

- a) attend
- b) miss
- c) resist

Vocabulary and discussion:

Ask students to discuss why they chose the answers they did.

Please encourage them to give their ideas and opinions about each hobby.

Discuss the use of phrasal verbs and their role in different contexts.

Please encourage students to share their experiences of their hobbies and why they chose the verbs they did.

Вправа 2

Друга вправа нашого практичного заняття це продовження обговорення. Обговорення відбувається також за даної тематики. Завдання складається з 23 карток. Картки в форматі гральних карт. Що своїм форматом можливо трохи цікавлять учнів і зроблять завдання більше невимушеним як ніби вони зайшли в ноутбук пограти в косинку. Вправа демонструється на екран. Учень називає цифру. Цифра названа та відкривається комірка де ми бачимо зображення. Кожне зображення є варіантом якогось хобі, яке учень, по-перше, називає, а по-друге, складає з

ним речення, використовуючи активну лексику. Вправ не складна тому за рівнем складності вона середня і ідеально підходить як фонетична розминка та перевірка лексичного запасу слів за теми хобі.

Instructions for the Hobby Playing Cards exercise:

Hobbies playing cards:

You are dealt 23 playing cards, each with a picture of a different hobby.

Selecting a card:

The student calls out the card number, for example, "Card number 5".

Opening the card:

The teacher opens the cell with the image of the selected card.

Naming the hobby:

The student names the hobby shown on the card, e.g. "Cooking".

Sentence formation:

The student writes a sentence using active vocabulary to describe their feelings about the hobby. For example, "If I have free time, I cook something delicious. It helps me to relax and unwind."

Group discussion:

Other students can join the discussion, sharing their experiences, views and impressions of their chosen hobbies.

Vocabulary analysis:

The teacher can support the discussion by encouraging students to use new vocabulary and expressions.

Wrap up the discussion:

Conclude the activity by summarising the discussion, making general observations and encouraging students to use the new vocabulary in everyday communication.

Вправа 3

Третя вправ більш складна. Вона на читання. Викладачі використовують зазвичай такі вправи під час основної частини заняття .

Коли учнів вже налаштовані на роботу та пригадали основні запаси лексики актуальні до даної теми. Вправа на лексику заповнити пропуски в тексті. Завдання доволі просте прочитати текст та заповнити пропуски. Спочатку звичайно ознайомитися з лексикою, яку нам потрібно підставити. Завдання виконуються в усному форматі. Текст демонструється на екрані. Учень має 1-2 хвилини для того щоб прочитати самостійно і далі вже перевірка з викладачем. Також рекомендується на практичних заняттях використовувати додаток learningapps.org. Він є актуальним оскільки завдяки візуального формату краще впливатиме на формування лексичної компетенцію.

Instructions for the activity "Filling in the blanks in the text."

Introduction:

You will be given a short text on "Hobbies" with missing words. Your task is to read the text and fill in the missing words.

Introduction to vocabulary:

Before reading the text, we will look at the vocabulary you might encounter in the text—for example, leisure activities, pastimes, pursuit, interests, engagement, etc.

Reading the text:

You will be given 1-2 minutes to read the text independently. Focus on the context and try to guess the missing words.

Fill in the blanks:

After reading, fill in the gaps in the text with the appropriate words. Try to choose the words that best fit the context.

Comparing answers:

After the independent task, we will compare your answers and discuss your chosen words. You can share your choices and give reasons for your preferences.

Using LearningApps:

Use the learningapps.org app to reinforce vocabulary skills further and practice filling in the blanks in a more interactive format.

Discussion:

Discuss the role of hobbies in a person's life and how they can contribute to development and relaxation.

Вправа 4

Четверта вправ це використання ідіом та фраз з даної теми. Знову ж таки це візуалізація лексичного матеріалу. Це все актуально і дуже корисно для учнів. Класифікація слів за групами до яких може відноситися даний лексичний матеріал. Слова розподіляються за 4 категоріями. Те, що можна вивчити та що робимо те що ми колекціонуємо. Відправляємо кожне слово по категоріям. Відправивши слово до відповідної категорії складаємо з ним речення.

Instructions for the activity "Using idioms and phrases" and "Classifying words."

Classifying words:

You will be given a list of words and phrases related to the topic 'Hobbies'. The terms should be classified into four categories:

Learning:

Words that refer to learning new skills in a hobby (e.g. practice, acquire, master).

Doing:

Words related to doing the hobby (e.g. practice, engage, participate).

Collecting:

Words related to collecting things in a hobby (e.g. collect, gather, accumulate).

Entertainment:

Words that indicate the entertainment aspect of the hobby (e.g. enjoy, entertain, amuse).

Making sentences:

Once you have classified the words, each word is sent to its respective category. Next, you make sentences with each word using idioms and phrases.

Interaction and discussion:

You discuss your sentences with other learners and provide your perspective on how the words are used in different contexts.

LearningApps:

Use the learningapps.org app to consolidate further and practise idioms and phrases on the topic.

Closing discussion:

Conclude the activity by summarising the results and discussing interesting variations of phrases and idioms.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Лексична компетентність (ЛК) – це здатність людини до коректного оформлення своїх висловлювань і розуміння мовлення інших, яка базується на складній і динамічній взаємодії відповідних навичок, знань і лексичної усвідомленості. Успішність формування ЛК залежить від рівня сформованості лексичних навичок, обсягу отриманих і засвоєних знань про лексичну сторону мовлення і динамічної взаємодії цих складових на основі загальної мовної і лексичної усвідомленості. Вивчення ІМіК у загальноосвітніх навчальних закладах передбачає не лише засвоєння певної кількості слів. Однією з цілей навчання ІМіК є формування іншомовної ЛК, що є важливою передумовою оволодіння іншомовною комунікативною компетентністю.

У даному розділі досліджено ефективні методи формування лексичної компетентності учнів 11-х класів з використанням мобільних технологій. Виявлено, що інтеграція сучасних засобів, таких як смартфони, планшети та мобільні додатки, в навчальний процес може суттєво підвищити ефективність вивчення лексики та зробити навчання більш цікавим для учнів.

Використання мобільних технологій дозволяє створювати інтерактивні та ігрові заняття, що сприяють активній участі учнів у навчальному процесі. Також вони можуть бути використані для індивідуалізації навчання, дозволяючи кожному учневі працювати власним темпом та вибирати завдання, які відповідають його рівню знань та інтересам.

Мобільні технології також допомагають у створенні аутентичного мовного середовища, де учні можуть взаємодіяти з реальними мовними матеріалами та вдосконалювати свої навички в реальних ситуаціях використання мови.

Враховуючи всі вищеперераховані вправи, можна зробити висновок, що наразі існує велика кількість корисних та простих у використанні мобільних технологій (додатків), за допомогою яких можна пришвидшити, покращити і спростити процес формування англомовної лексичної компетентності учнів 11 класів.

РОЗДІЛ 3

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 11 КЛАСІВ З ВИКОРИСТАННЯМ МОБІЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

3.1 Організація та проведення експериментального дослідження

Провідне місце серед методів дослідження у навчанні іноземної мови посідає експеримент. З його допомогою вивчаються закономірності навчання іноземної мови (загальні та спеціальні).

Експеримент проводився з учнями 11 класів Чернігівського ліцею №22.

Крок 1 Визначення тем. Актульні теми, що вивчаються учнями 11 класів.

Крок 2 Постановка мети. Формування лексичної компетентності учнів 11 класів.

Крок 3 Визначення структури та часу.

Крок 4 Створення вправ за темами у програмі.

Крок 5 Обробка інформації та обговорення.

Крок 6 Підготовка презентації та систематизація.

Крок 7 Висновок.

По-перше, було проаналізовано, які мобільні технології можна використати у процесі вивчення англійської мови та було розроблено завдання, які учні 11 класів можуть виконати з допомогою мобільних технологій.

Оскільки навчання відбувається онлайн, то всі розроблені матеріали були надіслані учням за допомогою месенджерів Telegram та Viber для ознайомлення та проходження.

На кінцевому етапі було проведено опитування з метою з'ясування зручності та ефективності використання мобільних технологій під час

вивчення мови та безпосереднє ставлення учнів до їх використання у навчальному процесі. На нашу думку, основним було зацікавити учнів та спонукати їх вивчати мову самостійно і покращувати свою лексичну компетентність.

Для перевірки ефективності розроблених нами вправ та завдань, учням було запропоновано виконати їх та відповісти на декілька запитань. Після цього, була здійснена перевірка отриманих результатів.

Загалом у нашій перевірці взяло участь 15 учнів. Більшість виконала завдання і пройшли опитування.

Наша перевірка мала 3 етапи:

- Організація проєкту (організаційно-методичний);
- Організація тестування (продуктивний етап);
- Етап висновків (підсумковий).

На організаційно-методичному етапі ми ознайомилися з існуючими мобільними застосунками, а також розробили план практичного використання мобільних технологій у процесі вивчення англійської мови учнями 11 класів.

На першій стадії організаційно-методичного етапу, задля проведення експерименту, так як навчання зараз в онлайн форматі ми обрали месенджери Telegram та Viber як засоби поширення матеріалів. Вони мають наступні переваги як і для учнів так і для викладачів: адаптованість для використання на мобільних пристроях, можливість приєднувати учасників у групи за допомогою посилання, обмін контентом між учасниками. Також серед переваг можна визначити доступ до матеріалів як в аудиторії, так і у позааудиторний час.

Під аудиторною самостійною роботою розуміється виконання учнями завдань на заняттях під безпосереднім наглядом і керівництвом викладача. Наприклад, це можуть бути тестові завдання на знання біографії письменника чи завдання по хронологічному розвитку подій

твору, або ознайомлення з теоретичними даними, поданими за допомогою майнд-меп.

Другий вид роботи, у якому можуть працювати учні, це позааудиторна самостійна робота по виконанню спеціально підготовлених завдань з використанням мобільних технологій, але самостійна робота, у даному випадку, побудована так, що вони можуть виконати навчальне завдання у будь-якому зручному їм місці з доступом до Інтернету. Наприклад, виконання тестових завдань, прочитати текст та зробити завдання по ним.

На другій стадії ми розробили вправи та завдання для вивчення активної лексики за окремими темами, які включені у наше дослідження, зокрема серед яких тестування, інтерактивна гра і т. д.

На третьому етапі ми надіслали всі розроблені матеріали учням.

Наступний, продуктивний етап дослідження представляє з себе безпосередню участь учнів у нашій перевірці, а також оцінка їх діяльності (виконаних завдань). Завдання розроблені таким чином, що їх вірно виконання неможливе без ознайомлення з текстами та теорією. Кожен використаний нами мобільний застосунок передбачав певну кількість балів за виконання, які викладач може фіксувати на своєму пристрої.

Учні за допомогою вправ з використанням сучасних технологій значно підвищили рівень, набули досвіду роботи в парах, групах та набули досвіду роботи з сучасними технології для покращення лексичної компетенції. Підвищився рівень обізнаності та лексичної компетенції, за рахунок активності учнів під час заняття.

Для оцінки знань було визначено максимальну кількість балів, яку може отримати учень - 25. Правильність виконання оцінювалась мною та вчителем.

Після виконання завдань було проведено розрахунки, які дозволили визначити загальний рівень сформованості в учнів лексичної

компетентності з використанням мобільних технологій. В рамках кожного з критеріїв формування лексичної компетентності були визначені такі загальні рівні: високий, середній та низький.

Шкала оцінювання рівня сформованості лексичної компетентності учнів 11 класів

№	Характеристика	Макс к-сть балів
1	Обізнаність з лексичною сполучуваністю слів	5
2	Обізнаність з лексичними засобами англійською мовою	5
3	Розуміння прямого та переносного значення слів та вміння їх перекладати	5
4	Вміння адекватно вживати вивчені ЛО у нових комунікативних ситуаціях	10
	Всього	25

Таблиця рівневої характеристики сформованості лексичної компетентності учнів 11 класів з використанням мобільних технологій

Рівень сформованості	Показники
Низький	Показники сформованості лексичної компетентності проявляються в недостатньому обсязі або зовсім не проявляються. Прояви деяких показників в межах різних критеріїв носять нестабільний характер.
Середній	Показники сформованості лексичної компетентності проявляються в достатньому

	обсязі, але деякі з необхідних умінь відсутні.
Високий	Кожен із показників сформованості лексичної компетентності проявляється в повному обсязі, постійно, у зв'язку з іншими.

Високий рівень: 1) мовні засоби визначені на 100%, учні знайомі з особливостями лексичної компетенції ; 2) лексичні одиниці для відповідей підібрані правильно (можливі 1 або 2 помилки); 3) 100% обізнаність про правила словотворення англійської мови та вміння утворювати нові слова.

Середній рівень: 1) адекватне використання слів та лексичних структур ; 2) мовні засоби визначені на майже правильно, учні знайомі з особливостями лексичної компетенції , допускають 3-5 помилок; 3) обізнаність про правила словотворення англійської мови та вміння утворювати нові слова; 4)студенти демонструють вміння адекватно використовувати вивчені фрази в нових комунікативних ситуаціях, наявність окремих помилок не заважає їм розкрити суть теми ; 5) неповне розуміння лексичних засобів вираження мови учні припускаються невеликої кількості помилок.

Низький рівень : 1) терміни не відповідають їх визначенням; 2) менше 50% мовних засобів визначені правильно, учні знайомі тільки з деякими особливостями лексичної компетенції ; 3) учні не знайомі з правилами словотворення англійської мови і не вони здатні утворювати нові слова; 4) учні не виявляють вміння адекватно використовувати вивчені фрази в нових комунікативних ситуаціях, допускають помилки, які пов'язані з неправильним розумінням їх значень і підґрунтя (відповідь містить не менше 3 пропозицій, має 5-6 мовних помилок).

Отже, загалом, учні показали хороші результати при роботі з мобільними технологіями, що підтверджує наше твердження про

ефективність цих технологій під час розвитку англомовної лексичної компетентності.

На підсумковому етапі, ми розробили та провели онлайн-опитування за допомогою сервісу Google Form щодо зручності використання мобільних технологій учнями під час вивчення англійської мови. Опитування складалось з 7 запитань. Учні мали змогу пройти його за посиланням.

Перше питання стосувалося частоти використання учнями мобільних технологій під час вивчення англійської мови. На питання: “Як часто Ви користуєтесь мобільними технологіями під час вивчення англійської мови в школі та за її межами?”, більша частина (80%) відповіли, що користуються ними щодня, 15% - відповіли, що використовують мобільні технології 4-5 разів на тиждень і 5% - рідко. Отже, доводити доцільність використання мобільних технологій не є необхідним.

Друге питання стосувалося безпосередньо завдань, зокрема “Якими пристроями Ви користувались для виконання завдань?”. На це питання 55% учнів відповіли, що користувались телефоном, 35% - ПК або ноутбуком і 10% - планшетом.

Тобто, можна стверджувати, що мобільні пристрої дуже гарно підходять для організації навчального процесу.

Наступні питання мали на меті визначити рівень практичності та зручності використання мобільних технологій під час вивчення англійської мови. Так, 75% опитуваних на питання “Який формат подання теоретичного матеріалу виявився для Вас найзручнішим?” відповіли, що найбільш зручним форматом є ментальна карта, 20% обрали інтерактивну презентацію і 5% обрали класичну лекцію без використання мобільних технологій.

Також 50% учнів на питання: “Чи допомогли Вам розроблені теоретичні матеріали під час вивчення англійської мови?” відповіли “Так”, 30% - “Скоріше так, ніж ні”, 15% - не змогли відповісти і лише 5% вказали “Ні”. Отже, ми бачимо, що для більшості учнів, використання мобільних технологій полегшує вивчення англійської мови.

Також нашою метою було дізнатись, наскільки використання мобільних технологій зручне і оптимальне в плані часових рамок. Наступне питання було: “Чи вистачає Вам відведеного часу на виконання завдань?”. Отримані результати були наступні: 90% - “Так” і 8% - “Скоріше так, ніж ні” і 2% - “Ні”. Роблячи висновок, можна сказати, що перевагою мобільних технологій є значна економія часу.

Ще одне питання було відкритого типу і звучало так: “Які труднощі виникали у Вас при вирішуванні завдань?”. Тут, майже 100% відповідей були “Проблеми зі світлом або інтернетом”, тому це варто враховувати при використанні мобільних технологій у процесі навчання.

Останнє питання теж було відкритого типу і було спрямоване на те, щоб учні зазначили які мобільні технології (додатки, платформи тощо) виявились найзручнішими. Загалом нами було використано сім додатків та платформ: Xmind, ClassMaker, “Getenberg Project”, Kahoot, Powtoon, EasyTestMaker та Google Form. Результат виявився доволі різноманітним: 30% учнів обрали Xmind та Google Form. На нашу думку, це зумовлено їх зручністю та популярністю. 30% відзначили Kahoot та Powtoon - скоріше за їх інтерактивність та яскравість, що не може не зацікавити учнів. Ще 30% опитуваних обрали найзручнішим ClassMaker, можливо через зрозумілий інтерфейс та сриманий дизайн. Останні 10% вказали, що всі застосунки були цікаві і корисні, проте обрати найзручніший вони поки не в змозі.

3.2 Статистична обробка та інтерпретація результатів експерименту

Загалом в нашому дослідженні брали участь сімнадцять учнів. Оскільки в даному навчальному закладі англійська мова вивчається у групах (тобто клас ділиться на підгрупи), наш експеримент теж проводився по групам. Перша група (А) вивчала матеріал і виконувала завдання за стандартною програмою, а друга група (Б) вивчала матеріал і виконувала завдання із застосуванням мобільних технологій.

Підраховуючи отримані результати можна з упевненістю сказати, що мобільні технології не тільки зробили навчання більш зручним і цікавим, а й значно підвищили навчальні результати учнів, які опановували матеріал із використанням цих технологій.

Результати оцінки опанування матеріалу і виконання завдань без використання мобільних технологій

№ учня	Група	Загальний бал
1	А	14
2	А	8
3	А	10
4	А	11
5	А	7
6	А	12
7	А	6

Результати оцінки опанування матеріалу та виконання завдань з використанням мобільних технологій

1	Б	22
2	Б	19
3	Б	25
4	Б	19
5	Б	18

6	Б	20
7	Б	24
8	Б	17

Отже, як можна побачити, використання мобільних технологій, не тільки мотивувало і спонукало учнів до вивчення іноземної мови, а ще й значно покращило результати їх навчання.

3.3 Методичні рекомендації щодо організації процесу формування англomовної лексичної компетентності учнів 11 класів з використанням мобільних технологій

Викладач має також звернути увагу учнів на те, що вони працюють з автентичними текстами і в них можуть виникати труднощі. У нашому дослідженні ми приділили увагу формуванню саме лексичної компетенції, оскільки вважаємо її недостатньо дослідженими. У студентів мають не лише формуватися знання про форму слова та його значення, а й вміння її вільно володіти. Дії більшості учнів мають бути спрямованими на розвиток мовної здогадки та вдосконалення лексичної компетенції, що допоможе їм в майбутньому.

Учні мають розуміти мету, цілі та зміст їхнього навчання і мають мати чітку мотивацію до вивчення лексики. Лексичні матеріали слід підбирати відповідно тем які змогли зацікавити учнів. Усвідомлення ролі лексичної компетенції для учнів значно покращує результати їх навчання. Важливим у формуванні англomовної лексичної компетенції є те, що учні мають приділяти позааудиторний час на опанування компетентністю та вивчення лексики.

Ми рекомендуємо використовувати такі підгрупи вправ: 1) Підгрупа вправ на ознайомлення з новими ЛО. 2) Підгрупа вправ на формування рецептивних лексичних навичок на рівні слова, словосполучення, речення.

На останньому занятті модуля, ми пропонуємо проводити тестування, яке дозволяє визначити рівень сформованості англомовної лексичної компетенції. Такий підхід допоможе викладачеві скоригувати, удосконалити методику формування англомовної лексичної компетенції з використанням програмових лексичних структур та проаналізувати результати разом зі учнями.

Для забезпечення успішного та ефективного процесу навчання майбутніх викладачів ми рекомендуємо:

- Чітко визначте мету формування лексичної компетентності – чи це розширення словникового запасу, покращення навичок сприйняття або вдосконалення мовленнєвих вмінь.
- Розробіть конкретні завдання для кожного етапу навчання.
- Вивчіть різноманітні мобільні додатки та онлайн-ресурси, які сприяють вивченню англійської лексики.
- Виберіть ті, які відповідають конкретним цілям та потребам вашого класу.
- Створіть інтерактивні завдання, які включають в себе використання мобільних технологій, такі як вправи зі слухання, перекладу, ігри з використанням словників тощо
- Залучайте учнів до створення власних вправ та завдань за допомогою мобільних додатків.
- Сприяйте взаємодії та обміну інформацією між учнями за допомогою групових проектів та завдань, використовуючи мобільні технології.
- Заохочуйте учнів використовувати мобільні додатки для самостійного вивчення лексики вдома
- Розробіть завдання та рекомендації для самостійного опанування нових слів.

- Використовуйте мобільні технології для відстеження успішності та прогресу кожного учня
- Створюйте цікаві презентації та відеоуроки для вивчення нових слів.
- Враховуйте фідбек від учнів та коригуйте методичний підхід для досягнення оптимальних результатів.
- Необхідно пояснити учням структуру англомовної лексичної компетентності та її складові;
- Слід мотивувати учнів до вивчення лексичної компетентності, що у майбутньому сприятиме покращенню процесу навчання;
- При створенні комплексу вправ слід враховувати поетапність формування англомовної лексичної компетентності з використанням програмної лексики.

Вчитель повинен враховувати той факт, що зараз учні проводять багато часу в смартфонах, тому інтерактивні завдання є для них звичайним і також використання онлайн-додатків не вимагає яких-небудь особливих умов, за винятком наявності смартфона або планшета з доступом в інтернет.

Формування лексичної компетентності за допомогою сучасних технологій може бути якісним і ефективним, якщо вчитель використовує модель поєднання самостійної роботи і роботи в класі для розвитку самостійності учнів. Це допоможе зробити процес навчання більш продуктивним і циклічним; робота над вправами не буде залежати від кількості часу, що виділяється на роботу під час занять мовною практикою; учнів зможуть самостійно виділяти стільки часу на виконання завдань, скільки вони самі хочуть.

Що стосується самостійної роботи учнів, ми вважаємо за доцільне, щоб викладач керував їх діяльністю. За аналогією до того, як учні користуються Інтернетом на своїй рідній мові (наприклад, пошук новин):

їм слід читати новини іноземною мовою та за можливості виписувати нову лексику та нові лексичні структури. В новинах та змі сучасна лексика тому такий спосіб роботи з має свої переваги. Наведені вище рекомендації дозволяють викладачеві ефективно формувати лексичну компетенцію за допомогою сучасних технологій та надають як можливість учням спілкування в іншомовному навчальному середовищі так і веселого проведення дозвілля.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

У третьому розділі описано експериментальне дослідження перевірки ефективності формування англomовної лексичної компетентності учнів 11 класів з використанням мобільних технологій. Було розглянуто організацію, хід та результати, а також було сформовано методичні рекомендації щодо формування англomовної лексичної компетентності учнів 11 класів.

В третьому розділі роботи описано експериментальне дослідження перевірки ефективності формування англomовної ГК в учнів 10-их класів засобами мовної гри. Нами було розглянуто організацію експериментального дослідження, його хід та результати, а також викладено методичні рекомендації щодо організації процесу формування англomовної граматичної компетенції учнів 10-их класів засобами мовної гри.

У першому параграфі було охарактеризовано учасників експерименту та місце, де він здійснювався; сформульовано мету та завдання експерименту; розроблено критерії, показники та рівні сформованості ГК, на основі яких здійснювалось оцінювання результатів експерименту.

У другому параграфі було представлено хід та результати експериментального навчання, яке складалось з чотирьох етапів: передекспериментального зрізу; експериментального навчання;

післяекспериментального зрізу та аналізу отриманих результатів і формулювання висновків. Здійснення кількісного та якісного аналізу результатів виконання зрізів дало можливість порівняти рівень сформованості ГК до та після застосування вправ в експериментальній групі, а також порівняти його з контрольною групою. На основі цих аналізів нами було зроблено висновки щодо ефективності розробленої системи вправ.

У третьому параграфі представлено методичні рекомендації щодо організації процесу формування англомовної граматичної компетенції учнів 10-их класів засобами мовної гри.

ВИСНОВКИ

У наш час, методика навчання англійської мови багато уваги приділяє проблемі ефективності формування англомовної лексичної компетентності учнів старших класів. Проаналізувавши літературу з даної тематики, можна сказати, що використання мобільних технологій у процесі навчання англійської мови потребує більш глибокого вивчення.

Наша дослідницька робота складається з 3 розділів: теоретичні основи формування англомовної лексичної компетентності учнів 11 класів з використанням мобільних технологій, методика формування англомовної лексичної компетентності учнів 11 класів з використанням мобільних технологій та еспериментальної перевірки ефективності використання мобільних технологій під час розвитку англомовної лексичної компетентності учнів 11 класів.

У першому розділі було вирішено ряд завдань, які були поставлені для нашої роботи, а саме: було розкрито зміст формування англомовної лексичної компетентності; було досліджено психологічні особливості формування даної компетентності в учнів 11 класів, а також було розглянуто мобільні технології в цілому, визначено їх переваги та недоліки.

У другому розділі нашої роботи було описано процес організації навчання лексики англійської мови, а також розроблено комплекс вправ для розвитку англомовної лексичної компетентності учнів 11 класів з використанням мобільних технологій.

У третьому розділі нашої роботи було проведено експериментальну перевірку ефективності методики для формування англомовної лексичної компетентності учнів 11 класів з використанням мобільних технологій; результати експерименту було проаналізовано та узагальнено, а також було сформовано методичні рекомендації щодо формування англомовної

лексичної компетентності учнів 11 класів з використанням мобільних технологій.

Проведене дослідження дало підстави зробити такі висновки

1. Процес формування лексичної компетентності в 11 класах орієнтований на розширення активного словника, покращення розуміння та використання лексичних одиниць у різних ситуаціях.
2. Психологічні особливості учнів 11 класів, такі як самостійність, прагнення до нового та використання технологій, враховані при розробці методики формування лексичної компетентності.
3. Застосування мобільних технологій на уроках англійської мови має значущі переваги, такі як індивідуалізація навчання, залучення учнів, створення реальних ситуацій та підвищення мотивації.
4. Навчання лексики в 11 класах організовано з використанням мобільних технологій, зокрема через інтерактивні вправи, гри та завдання, спрямовані на розвиток всіх аспектів лексичної компетентності.
5. Розроблений комплекс вправ включає імітацію, лаконічні відповіді, підстановку, завершення та інші умовно-комунікативні вправи, спрямовані на різнобічне формування лексичної компетентності.
6. Проведений експеримент підтверджує ефективність методики формування лексичної компетентності з використанням мобільних технологій, покращення результатів та залучення учнів.
7. Отримані результати свідчать про позитивний вплив використання мобільних технологій на рівень англомовної лексичної компетентності учнів 11 класів.
8. Розроблені методичні рекомендації спрямовані на впровадження ефективної організації процесу формування англомовної лексичної компетентності, враховуючи особливості мобільних технологій.

Отже, виконавши всі поставлені завдання, можна стверджувати, що формування англомовної лексичної компетентності учнів 11 класів із

застосуванням мобільних технологій буде ефективним, враховуючи психологічні та вікові особливості учнів, різноманітність та цікавість прийомів роботи з мобільними технологіями, їх мотиваційний потенціал, оптимальну можливість створення умов для інтенсифікації навчання, становлення гармонійно розвиненої та високоінтелектуальної особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Альошина О.М. Сучасні методи та технології викладання іноземних мов у ВНЗ. Вестник НТУ «ХПИ»: Проблеми та перспективи формування національної гуманітарнотехнічної еліти. Харків, вип. 30. 2012.
2. Амеліна С.М. Методика формування лексичної компетенції майбутніх філологів. Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія. Вип. 2. 2014.
3. Акмалдінова О. М. Практична граматики англійської мови: навч. Посібник. О. М. Акмалдінова, Л. В. Будко, С. П. Фатєєва. 5-е вид. К.: НАУ, 2018.
4. Баранова С. В., Джим А. Ю. Особистісно-орієнтований підхід на заняттях з іноземної мови. Науковий журнал «Молодий вчений». Херсон: ТОВ «Видавничий дім «Гельветика». Вип. 5. 2017.
5. Андрієнко Л. О. Науково-технічний переклад: конспект лекцій і дидактичний матеріал для студентів лінгвістичних спеціальностей. Черкаси: ЧДТУ, 2002.
6. Баранова С. В., Джим А. Ю. Особистісно-орієнтований підхід на заняттях з іноземної мови. Науковий журнал «Молодий вчений». Херсон: ТОВ «Видавничий дім «Гельветика». Вип. 5. 2017.
7. Білоус О. М. Теорія і технологія перекладу. Курс лекцій: доопрацьований та доповнений. Навчальний посібник для студентів перекладацьких відділень. – Кіровоград, РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2018.
8. Білозерська Л. П. Термінологія та переклад: навчальний посібник для студентів філологічного напрямку підготовки. Вінниця: Нова книга, 2010.
9. Вишневський О. І. Методика навчання іноземних мов: навч. Посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2011.

10. Гаврилюк Н. М. Принципи навчання лексиці на заняттях з іноземної мови у вищих навчальних закладах. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. Вип. 41
11. Гладка О. Особливості розвитку іншомовної лексичної компетентності студентів-філологів. Наукові записки. Серія: Філологічні науки. Вип. 165. 2018
12. Гудманян А. Г. Вступ до перекладознавства: навчальний посібник для студентів спеціальності «Переклад» / А. Г. Гудманян, А. В. Сітко, Г. Г. Євчева. – Вінниця: Нова книга, 2017.
13. Дишко О. Л., Зубехіна Т. В., Павлишина Н. Б. Інформаційно-комунікаційні технології в організації електронного навчання бакалаврів (на прикладі спеціальностей «Туризм» та «Соціальна робота»). Інформаційні технології і засоби навчання. Вип. 59. 2017.
14. Долина А. В. Експериментальна перевірка ефективності методики вдосконалення фонетичної компетенції майбутніх учителів англійської мови у самостійній роботі. Вісник Харківського Національного Університету імені В. Н. Каразіна. Серія Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов. Вип. 65. 2011.
15. Євтушенко Н. І., Порівняльна граматики англійської та української мов: другорядні члени речення: навч. Посібник. Н. І. Євтушенко. Маріуполь: ПДТУ, 2020.
16. Долинський Є. В. Методика формування іншомовної лексичної компетентності за допомогою посібника елективного курсу «Моя Франція». Проблеми сучасного підручника. Вип. 15. 2015
17. Ємець О. В. Спірні питання термінології лінгвостилістик. Актуальні проблеми літературознавчої термінології: науковий збірник. Вип. 2. 2017.

18. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. видання С.Ю. Ніколаєва. Київ: Ленвіт, 2003. 273 с.
19. Занюк С. Психологія мотивації. Навчальний посібник. 2002. 304 с.
20. Зайченко І.А. Модель формування англomовної лексичної компетентності майбутніх металургів у процесі навчання професійно орієнтованого говоріння. Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Сер.: Педагогіка та психологія. Вип. 3. 2014
21. Зацний Ю. Сучасний англomовний світ і збагачення словникового складу. Львів, 2007. 228 с.
22. Киричук О. Основи психології. Видавництво «Либідь». 2006. 632 с.
23. Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту: Навч. Посіб., 2-ге вид., перероб. І доп. Київ: «Знання», 2018.
24. Красуля А.В., Кримова А.В. Особливості мобільного навчання для формування навичок аудіювання у студентів-перекладачів. Сучасні підходи та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов: матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 12 квітня 2018 року. – Факультет Лінгвістики НТУУ «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
25. Красуля А. В., Лоян К. А. Переваги та недоліки мобільних інформаційнокомунікативних технологій навчання англійської мови студентів вищих навчальних закладів. Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства: матеріали V Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів, викладачів та співробітників, м. Суми, 19–20 квітня 2018 року. – Суми: Сумський державний університет, 2018
26. Красуля А. В., Кримова А.В Шумило А. О. Застосування мобільних технологій з метою розвитку іншомовної лексичної компетентності студентів при вивченні англійської мови. Теоретична і дидактична філологія: збірник наукових праць. Серія «Філологія». ДВНЗ

«ПереяславХмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Переяслав (Київська обл.): Домбровська Я. М. вип. 32. 2020

27. Кукса Б. Актуальність проблеми взаємопов'язаного навчання монологічного мовлення і письма з використанням мультимедійних засобів майбутніх учителів англійської мови. Наукові записки Серія: філологічні науки. Вип. 89. 2015. С.301-303.

28. Леонтян М.А. Поняття «компетенція» і «компетентність» у теорії освіти [Електронний ресурс] / М.А. Леонтян // Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». – 2012. – Вип. 176. – с. 73–75. – Режим доступу : <http://pednauki.chdu.edu.ua/article/viewFile/81299/76766>. – (20.12.23).

29. Методика викладання іноземних мов в середніх навчальних закладах: підруч. [для студ. Вищ. Навч. Закл. Освіти] / [Ніколаєва С. Ю., Бігич О. Б., Бражник Н. О. та ін.]. К.: Ленвіт, 2002.

30. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.

31. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції: Курс лекцій: навч.- метод. Посіб. [для студ. Мовних спец. Осв.- кваліф. Рівня «магістр»] / [Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін.]; за ред. С. Ю. Ніколаєвої – К.: Ленвіт, 2011

32. Мулик К.О. Специфіка англійського монологічного мовлення соціальнопедагогічної спрямованості. Записки з романо-германської філології. Вип. 2. 2016.

33. Науменко Л. П. Практичний курс перекладу з англійської мови на українську: навчальний посібник / Л. П. Науменко, А. Й. Гордєєва. В.: Нова книга, 2011.
34. Ніколаєва С. Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу. Іноземні мови. Вип. 2. 2010
35. Програма з англійської мови для професійного спілкування / [Бакаєва Г. Є., Борисенко О. А., Зуєнко І. І. та ін.]. К.: Ленвіт, 2005.
36. Програма з англійської мови для університетів / інститутів (п'ятирічний курс навчання) / [Ніколаєва С. Ю., Соловей М. І., Головач Ю. В. та ін.]. К.: Держ. Лінгв. Ун-т; Вінниця: Нова книга, 2001.
37. Ридзель А. В. Використання онлайн-медіатекстів як засіб формування лексичної компетентності. Вісник студентського наукового товариства. Вип. 24.
38. Сіденко Н. Г. Лексичні проблеми перекладу сучасної науково-технічної літератури. Український науково-інтелектуальний простір: реалії та перспективи розвитку: матер. IV Всеукр. Наук.-практ. Інтернетконф.: збірник наук. Праць. Переяслав-Хмельницький, 2012.
39. Смоліна С. В. Методика формування іншомовної лексичної компетенції. Іноземні мови. Вип. 4. 2012. №4.
40. Шмідт В.В. Етапи формування іншомовної лексичної компетенції студентів немовних спеціальностей. Вісник ЧДУ ім. Петра Могили. Наукові праці. Вип. 95. 2009.
41. Яворська М. Methods of forming English lexical competence of high school students by means of multimedia technologies. Матеріали I Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Мова, освіта, наука в контексті міжкультурної комунікації». 2020. С.175-176.
42. Bakirova H. Terminology Is A Tool in Development of Lexical Competence. Eurasian Scientific Herald. 2022. P.69-73

43. Brown, H. Principles of Language Learning and Teaching. White Plains: Longman. 2000.
44. Busel, V. Великий тлумачний словник сучасної української мови. [Great Explanatory Dictionary of Contemporary Ukrainian Language]. Irpin: Perun. 2001. PP. 498-501.
45. Canale, M. & Swain, M. Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. Applied Linguistics. 1980. P. 1-47. 28.
- Chase, C. Blended learning combining online technology with classroom instruction, 1 of 3 make Edtech happen. 2012.
46. Clark Megan. The Use of Technology to Support Vocabulary Development of English Language Learners [Electronic resource] / St. John Fisher College: Fisher Digital Publications. – 2013. – 84 p. – Access mode : https://fisherpub.sjfc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1239&context=education_ETD_masters. – (20.12.23).
47. Horbatiuk L. Use of Mobile Applications for Foreign Language Lexical Competence Formation. Journal of History Culture and Art Research. 2019. № 3. P. 113-124
48. Hsu Y., Ching Y. Mobile app design for teaching and learning: Educators' experiences in an online graduate course. International Review of Research in Open and Distributed Learning. 2013. № 4. P. 117-139. 40.
- Ibragimova S., Sharipjanovna R., and Tukhtanazarova B. Development Of Lexical Competence In Students Of Higher Educational Institutions. Int. J. of Aquatic Science. 2021. P. 2938-2943.
49. Mora, J. Second and Foreign Language Teaching Methods. 2018.

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Duolingo [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.duolingo.com/>. – (20.12.23).

2. Graasp [Electronic resource]. – Access mode : <https://graasp.eu/>. – (20.12.23).
3. Kahoot! [Electronic resource]. – Access mode : <https://kahoot.it/>. – (20.12.23).
4. Lingualeo [Electronic resource]. – Access mode: <https://lingualeo.com/>. – (20.12.23).